

Redovisning av uppdrag om avvikelser mellan provresultat och betyg i grundskolans årskurs 9

Dnr U2011/7258/SAM/S

Härmed redovisas uppdraget om avvikelser mellan resultat på nationella prov och ämnesbetyg i årskurs 9 givet i regleringsbrev för Skolverket för budgetåret 2012.

Sammanfattning

De nationella proven i engelska, matematik, svenska/svenska som andraspråk samt ett av proven i NO-ämnena biologi, fysik och kemi är obligatoriska för läraren att använda i slutet av årskurs 9. Syftet med de nationella proven är i huvudsak att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning.

På nationell nivå får de flesta elever samma slutbetyg som provbetyg, vilket inte tyder på något likvärdighetsproblem. Ett likvärdighetsproblem uppstår först om det finns systematiska skillnader i avvikelserna mellan prov- och slutbetyg av orsaker som inte anses önskvärda. I jämförelsen mellan provbetyg och slutbetyg för olika grupper är det en större andel bland flickorna som får ett höjt slutbetyg för alla ämnen jämfört med pojkarna.

Skillnaderna mellan skolors betygssättning i förhållande till proven är stora. Det indikerar att skolorna och lärarna har olika bedömningskriterier vid betygssättningen. En rad åtgärder har vidtagits både på statlig nivå och av olika huvudmän för att öka samstämmigheten i betygssättningen. Statistiken visar trots det att skillnaden mellan skolorna varken har minskat eller ökat över tid. Det finns ingen skillnad mellan olika huvudmän i jämförelsen mellan provbetyg och slutbetyg. Det en större spridning i avvikelserna mellan provbetyg och slutbetyg för små skolor. För stora skolor är det mer homogent hur skolorna sätter slutbetyg gentemot provbetyg.

Då Skolinspektionens resultat inkluderas i analysen konstateras problem med reliabiliteten i rättningen av de nationella proven, vilket bland annat beror på hur rättningsarbetet arrangeras. Det finns ofta ett tolkningsutrymme vid rättningen vilket kan bidra till variationer, speciellt i bedömningen av längre texter. Det går inte att fastställa om den korrekta bedömningen sker hos omrättaren eller ursprungsrättaren. Dessutom är det svårt att mäta i hur stor grad variationer beror på systematiska eller slumpmässiga felrättningar.

Skolverket konstaterar att alltför många skolor har för stora avvikelser mellan provbetyg och slutbetyg. Skolverket anser att huvudmän och kommuner aktivt och kritiskt bör reflektera över stora avvikelser. Genom att jämföra betygen på de nationella proven med slutbetygen går det att få ett underlag för diskussion om på vilka grunder lärare sätter betyg. Måttet i SIRIS är tänkt att fungera som ett stöd i det arbetet. Stora avvikelser på en skola och små på en annan tyder på att det kan finnas olika synsätt på grunderna för betygsättningen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
1 Inledning	4
1.1 Uppdrag.....	4
1.2 Bakgrund	4
2 Metod	5
2.1 Datamaterial.....	5
2.2 Analysmått.....	6
3 Analys	9
3.1 Nationell nivå.....	9
3.2 Elevnivå	12
3.2.1 Betygsteg i slutbetyget för olika provbetyg	13
3.3 Skolnivå	16
3.3.1 Nettoavvikelse	16
3.3.2 Standardavvikelse.....	20
3.3.3 Nettoavvikelse för elever med G eller VG i provbetyget	21
3.3.4 Nettoavvikelse över tid	23
3.3.5 Nettoavvikelse över tid och huvudman.....	25
3.3.6 Nettoavvikelse och skolstorlek	26
3.3.7 Nettoavvikelse för engelska, matematik och svenska tillsammans	29
3.4 Kommunala och fristående skolor	31
3.5 Kommunala och enskilda huvudmän	33
4 Skolinspektionens omrättning jämfört med nettoavvikelse mellan prov- och slutbetyg	35
5 Slutsats.....	43
6 Avslutande kommentar	45
Referenser	47
Bilaga 1.....	49
Bilaga 2.....	51
Bilaga 3.....	55

1 Inledning

1.1 Uppdrag

I regleringsbrevet för 2012 fick Skolverket följande uppdrag:

”Skolverket ska samla in resultaten av samtliga genomförda nationella prov på delprovsnivå i grundskolan och motsvarande skolformer samt resultaten av samtliga kursprov i gymnasieskolan (totalinsamling). Insamlingarna ska även göras på delprovsnivå. Skolverket ska på ett lättillgängligt sätt publicera ett statistiskt material där skillnaden mellan betygsresultat när det gäller ämnesbetyg och nationella prov i svenska, matematik, naturorienterande ämnen och engelska i årskurs 9 ska framgå på skolnivå. För samtliga ämnen ska avvikelsen framgå för det senaste läsåret. För svenska, matematik och engelska ska även avvikelsen de senaste fyra åren framgå. För gymnasieskolan ska motsvarande statistik publiceras där skillnaden mellan betygsresultat när det gäller kursbetyg och nationella prov ska framgå på skolnivå. När det gäller gymnasieskolan ska för samtliga kurser och varje skola eventuellt förekommande avvikelser framgå för respektive prov uppdelat på program. Varje skolas avvikelse ska kunna jämföras med den riksgenomsnittliga avvikelsen i varje ämne i grundskolan och varje kursprov i gymnasieskolan. Skolverket ska komplettera det statistiska materialet med en analys av resultaten. Skolverkets statistiska material och analys ska inkludera resultatet av Skolinspektionens uppdrag om viss central rättning av nationella prov samt även annan information som Skolverket har tillgång till och som kan bidra till en ökad förståelse av uppkomsten till avvikelser mellan provresultat och provbetyg samt avvikelser mellan provbetyg och slutbetyg i grundskolan respektive kursbetyg i gymnasieskolan. Resultat när det gäller statistik om grundskolan och motsvarande skolformer samt den del av uppdraget som gäller avvikelser mellan ursprunglig rättning och Skolinspektionens centrala rättning av nationella prov ska redovisas årligen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 april. Resultat när det gäller statistik om gymnasieskolan ska redovisas årligen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 29 juni.”

Denna redovisning omfattar den del av uppdraget som avser grundskolans årskurs 9. Rapporten baseras dels på uppgifter från Skolverkets nationella uppföljning, dels på uppgifter från Skolinspektionens rättningsuppdrag.

1.2 Bakgrund

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2008 i uppdrag att på ett lättillgängligt sätt publicera ett statistiskt material där skillnaden mellan betygsresultat i ämnesbetyg och nationella prov i svenska, matematik och engelska framgår på skolnivå. Det statistiska materialet skulle kompletteras med en analys av resultaten. Uppdraget redovisades i januari 2009. Motsvarande uppdrag återfanns även i regleringsbrevet för 2009, vilket avrapporterades i januari 2010. Skolverket publicerade ett uppdaterat material i januari 2011 avseende läsåret 2009/10 samt i december 2011 avseende läsåret 2010/11.

Skolinspektionen fick i augusti 2009 i uppdrag av regeringen att genomföra viss central rättning av nationella prov årligen under tre år. Resultatet av det första årets rättning redovisades i april 2010 och den andra redovisningen gjordes i maj 2011. I

september 2012 ska Skolinspektionen redovisa den tredje omgången av central rättning av nationella prov.

I regleringsbrevet för 2011 fick Skolverket i uppdrag att till Skolverkets statistiska material och analys även inkludera resultatet av Skolinspektionens uppdrag om viss central rättning av nationella prov. Uppdraget redovisades i mars 2011.

2 Metod

Denna rapport bygger på avrapporteringen av motsvarande uppdrag i regleringsbrevet för 2011. Tyngdpunkten ligger detta år på skolors avvikelser, eftersom det nationella resultatet publiceras löpande och resultaten ändras mycket lite över tid. I Skolverkets tidigare rapport redovisas att variationen mellan skolor är stor när det gäller skillnader mellan prov- och slutbetyg. Därför kartläggs och analyseras här om det finns systematiska skillnader mellan olika skolor när de kategoriseras med avseende på storlek och huvudman. Den samanalys som gjordes för Skolverkets och Skolinspektionens respektive statistik i föregående års rapport har upprepats.

De nationella proven i årskurs 9 beskrivs närmare i Skolverkets rapport *Redovisning av uppdrag om avvikelser mellan provresultat och betyg i grundskolans årskurs 9*¹. Där beskrivs i vilka ämnen som det är obligatoriskt för skolan att genomföra nationella prov, vilka syften proven har och hur bedömningen går till. Resultatet från den centrala rättningen beskrivs närmare i Skolinspektionens rapport *Lika eller olika? Omrättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan*². Både Skolverket och Skolinspektionen använder och redovisar resultat från nationella prov enligt den fyrgradiga betygsskalan.

2.1 Datamaterial

Skolverkets statistik baseras på alla elever i årskurs 9 som fått slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet samt alla elevers resultat från de nationella proven i årskurs 9. Det innebär att slutbetyg och provresultat finns på individnivå tillsammans med bakgrundsinformation om elevens kön, utländsk bakgrund och föräldrarnas högsta utbildningsnivå. Innan uppgifterna skickas från SCB till Skolverket ersätts elevernas personnummer med ett löpnummer.

Skolinspektionens statistik för omrättningen baseras på ett urval av samtliga elevlösningar bland de nationella proven i årskurs 9. Resultaten är representativa per ämne på nationell nivå och på skolnivå för utvalda skolor. Med hjälp av SCB fick Skolinspektionen tillgång till avidentifierade uppgifter om provresultat från det register som sammanställs av SCB för Skolverkets räkning. I och med det behövde de utvalda skolorna bara skicka in elevlösningar till Skolinspektionens omrättning förutom den reguljära rapporteringen av provresultat till Skolverket.

Eftersom Skolverket har slutbetygen och resultatet från den ursprungliga rättningen på elevnivå och Skolinspektionen har resultatet från omrättningen på elevnivå så

---

¹ Dnr 75-2011:411

² Dnr 01-2010:2643

borde den statistiska analysen av avvikelserna göras på elevnivå i syfte att få fram ett mer precist resultat på skolnivå. Detta förutsätter att de avidentifierade registren kan samköras, vilket inte är möjligt om eleverna i registren har fått olika löpnummer.

SCB skapar vid löpnummersättningen en s.k. nyckel, som är en förteckning för att kunna översätta löpnumren (icke informationsbärande) till personnummer. Upprättande av en nyckel är den metod som lagstiftaren har bestämt ska kunna användas när ett specifikt statistikuppdrag eller forskningsprojekt behöver kunna komplettera ett material som i sig inte ska kunna hänföras till enskilda individer och företag.

Skolverket begärde att SCB skulle bistå med ihopkoppling av respektive myndighets löpnummersatta datamaterial på individnivå genom att ta fram en översättningsnyckel mellan löpnumren och samtidigt bevara avidentifieringen. SCB svarade att myndigheten baserat på 16 § lagen (2001:99) om den officiella statistiken inte kan lämna ut Skolinspektionens nyckel till Skolverket så att respektive statistik går att analysera tillsammans.

SCB ifrågasätter inte Skolverkets statistiska argument i ärendet men menar att det i befintliga författningsregler eller regeringsuppdrag för Skolverket och Skolinspektionen saknas stöd för att Skolverket ska kunna använda Skolinspektionens nyckel för sitt analysuppdrag. Med andra ord hävdar SCB att myndigheten inte kan medverka i identifieringen av de avidentifierade uppgifterna hos Skolinspektionen eftersom den nyckel som upprättats av SCB för Skolinspektionens ändamål endast kan användas för att komplettera det material som lämnats ut till Skolinspektionen i det specifika ärendet.

Samanalysen av statistiken kan därför bara baseras på Skolverkets uppgifter på individnivå och Skolinspektionens uppgifter på skolnivå.

Uppgifterna om de fristående skolornas huvudmän har hämtats från Skolinspektionens tillståndsbeslut.

2.2 Analysmått

Skolverket har de senaste fyra åren publicerat ett statistiskt material som visar relationen mellan ämnesbetyg och provbetyg på nationella prov i årskurs 9 på skolnivå. Det mått som redovisas är *andel elever som har lika betyg samt andel elever som har högre respektive lägre slutbetyg jämfört med provbetyg*. Statistiken har publicerats i SIRIS³, Skolverkets internetbaserade resultat- och kvalitetsinformationssystem, för perioden 2005-2011. Till statistiken finns även promemorior som beskriver respektive års resultat.

För att ge en mer övergripande bild av hur provbetyg och slutbetyg förhåller sig till varandra på nationell nivå samt om relationen förändras över tid har en genomsnittlig betygspoäng för provbetyg respektive slutbetyg beräknats. Den genomsnitt-

---

³ <http://siris.skolverket.se>

liga betygspoängen beräknas genom att omvandla betygsstegen till poäng, EUM=0p (poäng), G=10p, VG=15p och MVG=20p.

Ett komplement till avvikelsen mellan ämnesprov och provbetyg är att se från vilket betygssteg i provresultatet som eventuell avvikelse sker till slutbetyget. Analysen redovisas för flickor och pojkar separat.

En central jämförelse är hur skolors ämnesbetyg förhåller sig till de nationella provbetygen. Ett beräknat mått på detta är den s.k. *nettoavvikelsen* som är den genomsnittliga avvikelsen mellan elevernas slutbetyg och provbetyg i ett givet ämne. För varje skola har ett genomsnitt av alla elevers avvikelse mellan slutbetyg och provbetyg beräknats.

Ett mått som illustrerar hur stor spridningen är mellan skolornas nettoavvikelse är *standardavvikelsen*. För varje läsår har en standardavvikelse beräknats på alla skolors nettoavvikelse för att kunna jämföra över tid hur mycket skolorna skiljer sig åt.

Nettoavvikelsen har beräknats separat per ämne och år samt även slagits samman. För respektive ämne engelska, matematik och svenska har nettoavvikelsen summerats för 2004-2011. För senaste läsåret har nettoavvikelsen för de tre ämnena summerats. Dessutom mäts sambandet mellan de olika ämnenas nettoavvikelse för 2011 genom att mäta korrelationen mellan dem.

Nettoavvikelsen har också delats in i tre kategorier efter storlek. För att beskriva små och stora skolor har de grupperats efter antal elever i årskurs 9. Det vill säga om det finns färre eller lika med 25 elever, fler än 25 men färre eller lika med 50 elever, fler än 50 men färre eller lika med 75 elever, fler än 75 men färre eller lika med 100 elever och fler än 100 elever.

För att undvika så kallade golv- och takeffekter, som beskrivs i kapitel 3.3.3, beräknas en nettoavvikelse när endast betygsstegen G och VG ingår för prov- och slutbetyg.

I tidigare redovisningar har nettoavvikelsen jämförts mellan kommunala och fristående skolor. I denna redovisning indelas fristående skolor även med avseende på ägandeform och huvudman. Kommunala och olika enskilda huvudmän har också delats in efter antal skolor som ingår inom en och samma ägandeform och huvudman.

Ett sätt att beskriva avvikelsen mellan ursprungs rättning och omrättningen på ett delprov är genom den s.k. *rättningsavvikelsen*, vilken definieras som andel av totala antalet elever på en skola som har ett högre eller lägre ursprungsbetyg jämfört mot omrättarens betyg. En positiv rättningsavvikelse betyder att fler ursprungsrättare har gett ett högre än lägre betyg jämfört mot omrättaren för den skolan. Dessutom beräknas en *genomsnittsavvikelse* som ett genomsnitt av båda delprovens rättningsavvikelser i respektive ämne.

Skolinspektionens redovisning på skolnivå av jämförelsen mellan ursprunglig rättning och omrättning presenteras tillsammans med Skolverkets redovisning av skillnader mellan provbetyg och slutbetyg.

De skolor som har störst respektive minst nettoavvikelse per ämne redovisas tillsammans i en lista. Likaså redovisas de största huvudmännens nettoavvikelser och standardavvikelser.

3 Analys

En redovisning av skillnaden mellan provbetyg och slutbetyg på olika nivåer inom skolsystemet återfinns i promemorian, *Skillnaden mellan provbetyg och slutbetyg 2011*⁴. Föreliggande rapport ger tillsammans med tidigare rapporter om skillnader mellan betygsresultat på nationella prov och ämnesbetyg i årskurs 9⁵ resultat för flera år och alla ämnen som ingår i de nationella proven i årskurs 9. Samtliga redovisningar inleds med nationella resultat för provbetyg och slutbetyg följt av betygspoängen över tid. Därefter beskrivs för hela riket hur relationen mellan provbetyg och slutbetyg ser ut för vart och ett av ämnena engelska, matematik och svenska alternativt svenska som andraspråk samt biologi, fysik och kemi. Hur vanligt det är att elever får samma, högre eller lägre slutbetyg jämfört med provbetyg visas för att få en uppfattning om hur mycket proven styr på elevnivå. I föregående års rapport, *Redovisning av uppdrag om avvikelser mellan provresultat och betyg i grundskolans årskurs 9*⁶, visas även på nationell nivå och elevnivå avvikelsen för flickor och pojkar. I den här rapporten analyseras framförallt i vilken utsträckning skillnaden mellan provbetyg och slutbetyg varierar mellan olika skolor. En generell genomgång görs för den nationella nivån. För elevnivån finns en beskrivning av vilket slutbetyget blir för varje provbetyg.

3.1 Nationell nivå

De genomsnittliga betygspoängen för slutbetyg i engelska, matematik och svenska har generellt varit stabila de fjorton senaste läsåren. Den genomsnittliga betygspoängen för provbetyget har varierat mer över perioden men ligger konsekvent under motsvarande slutbetygspoäng i både svenska och matematik för hela perioden. I engelska ligger provbetyg och slutbetyg närmare varandra. Kurvan för provbetygs-poäng i matematik varierar mest av alla ämnen. Slutbetygs-poängen är mer stabil. I svenska följer kurvan för provbetygs-poäng kurvan för slutbetyg men den ligger på en nivå strax under.

---

⁴ Skolverket 2011: Dnr 71-2011:14

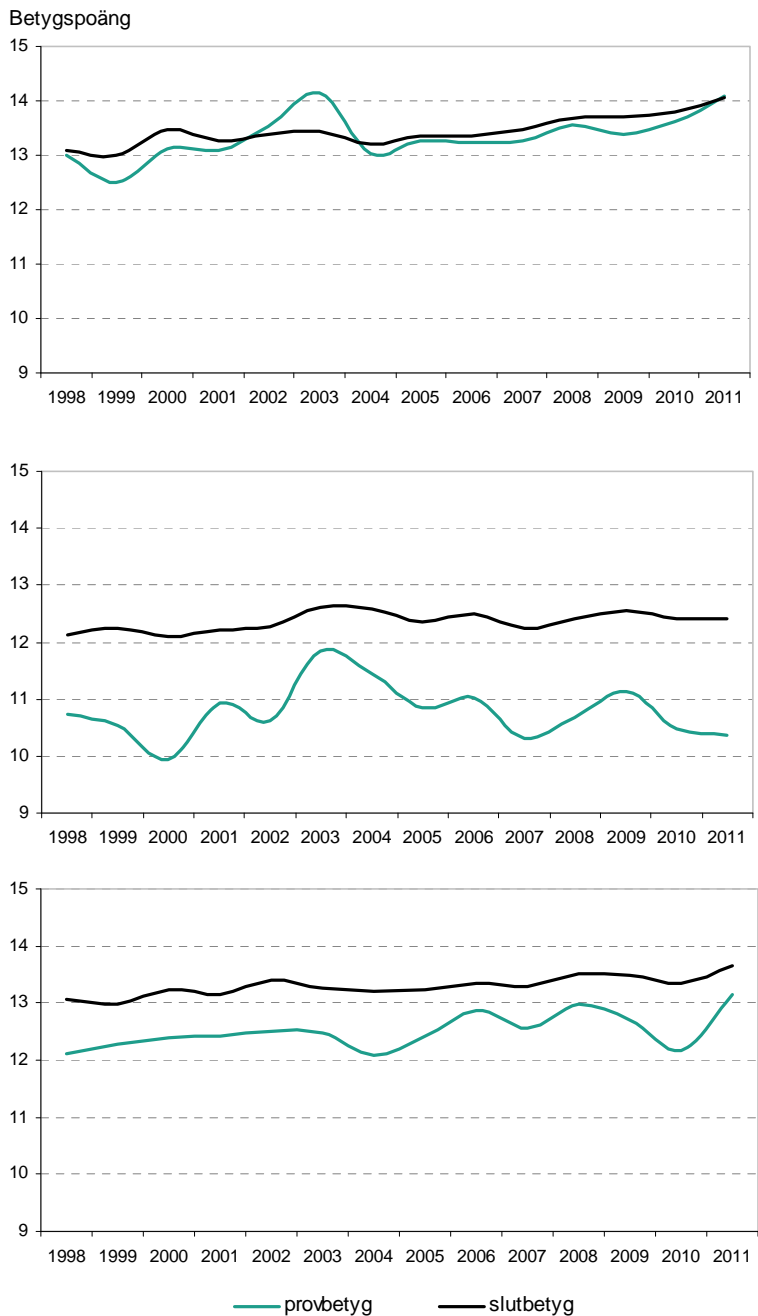
⁵ Skolverket, 2009: Dnr 2008:3789

Skolverket, 2010: Dnr 2010:22

Skolverket, 2011: Dnr 2011:14

⁶ Dnr 75-2011:411

Figur 3.1 Engelska, matematik⁷ och svenska: Genomsnittligt provbetyg och slutbetyg, 1998-2011.

⁷ Våren 2003 kom ämnesproven i engelska och matematik ut på nätet i förtid. Det kan förklara ett högre genomsnittligt provbetyg i ämnet det året.

När provbetyget jämförs med slutbetyget i respektive ämne framgår en stabilitet över tid. Betygsfördelningen skiljer sig åt mer mellan ämnena än över tid. Andelen elever som ej uppnår målen (EUM) i det nationella provet i matematik är högre än motsvarande andel elever som ej uppnår målen enligt slutbetyget. I ämnet engelska följs respektive betygssteg åt i provbetyg och slutbetyg. Resultaten för det nationella provet i svenska skiljer sig åt beroende på om eleven bedöms enligt kriterier för svenska eller svenska som andraspråk. Svenska som andraspråk är det ämne som har högst andel elever som ej uppnår målen i prov- respektive slutbetyget jämfört med alla andra ämnen. Andelen elever som ej uppnått målen eller fått godkänt (G) i de nationella proven i biologi, fysik och kemi är högre än motsvarande andel elever i slutbetyget.

Skillnaden i andel flickor respektive pojkar som ej uppnår målen i provbetyget respektive slutbetyget är inte så stor i engelska, matematik och svenska. Det är däremot en större andel bland flickorna som får mycket väl godkänt (MVG) i provbetyget och väl godkänt (VG) eller mycket väl godkänt i slutbetyget. I NO-ämnena är slutbetyget högre än provbetyget för både flickor och pojkar.

3.2 Elevnivå

Majoriteten av eleverna får samma slutbetyg som provbetyg i ämnena engelska, matematik och svenska. I engelska är det 8 av 10 elever som får samma slutbetyg som provbetyg och andelen elever som får ett steg högre respektive ett steg lägre slutbetyg än provbetyg är ungefär lika stor. Matematik är det ämne som har störst andel elever som har högre slutbetyg än provbetyg. Det är ungefär 7 av 10 elever som får samma slutbetyg som provbetyg. I svenska är det ungefär 8 av 10 elever som får samma slutbetyg som provbetyg. Resterande har en högre andel som får högre slutbetyg än provbetyg. Under de två senaste läsåren som nationella prov i NO-ämnena har genomförts är det ungefär 7 av 10 som får samma slutbetyg som provbetyg. Det är 2-3 av 10 elever som får högre slutbetyg jämfört med provbetyg, vilket är i nivå med ämnet matematik.

Andelen som får samma slutbetyg som provbetyg är högre bland pojkarna jämfört med flickorna oavsett ämne. Det som allra tydligast framgår är att en större andel bland flickorna får ett slutbetyg som är ett steg högre än provbetyget för alla ämnen med störst skillnad i svenska och NO-ämnena.

När detta studeras bör man ha i åtanke att elever som ej uppnår målen eller får mycket väl godkänt i provbetyg inte kan sänka respektive höja sina betyg. Den förstnämnda kategorin är större bland pojkar och den andra större bland flickor, vilket gör skillnaderna något underskattade.

Om betygskillnaderna mellan prov- och slutbetyg vore lika för könen, borde flickor och pojkar ha lika stor andel som får lägre, lika eller högre slutbetyg i förhållande till provbetyg. Vad det beror på att flickor får ett högre slutbetyg än provbetyg går inte att förklara utifrån statistiken⁸.

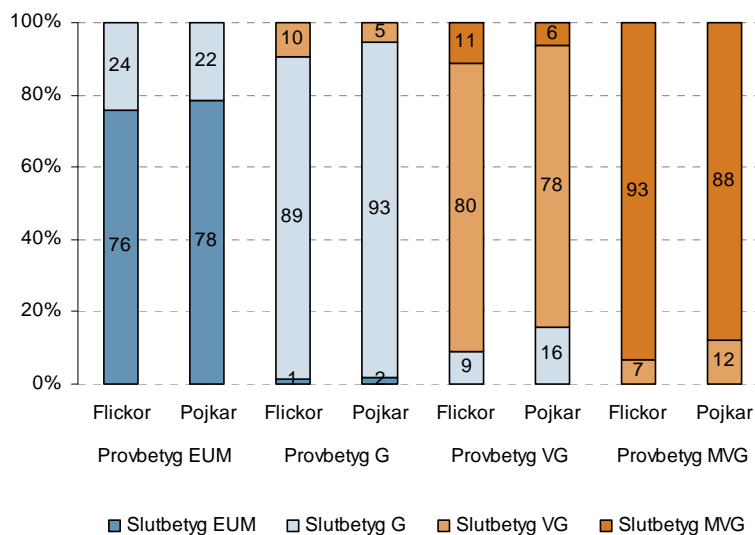
⁸ Skolverket, 2009: rapport 338

3.2.1 Betygsteg i slutbetyget för olika provbetyg

Det framgår av tidigare avsnitt att majoriteten av eleverna får samma slutbetyg som provbetyg i alla ämnen. Om en avvikelse sker från provbetyget till slutbetyget så är det oftast i positiv riktning. En hög andel elever får högre slutbetyg jämfört med provbetyg i flera ämnen. Figur 3.2a-c visar från vilket betyg i provbetyget som avvikelser sker i slutbetyget, i ämnena engelska, matematik och svenska.

Engelska är det ämne som har minst avvikelser mellan provbetyg och slutbetyg. De allra flesta får samma slutbetyg som provbetyg både bland flickor och pojkar. En något högre andel pojkar får ett lägre slutbetyg bland dem som fått provbetyget VG eller MVG.

Figur 3.2a Flickor och pojkar: Andel elever med respektive slutbetyg för varje provbetyg i ämnet engelska, 2011

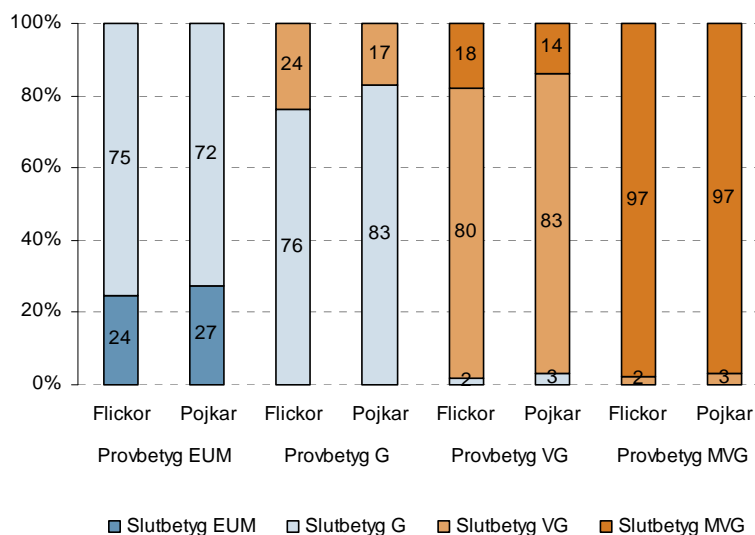

I matematik sker den största avvikelsen bland de elever som ej har uppnått målen i provbetyget. Det är endast 24 procent bland flickorna och 27 procent bland pojkarna som även har ej uppnått målen i slutbetyget.

På motsvarande sätt är det ungefär 80 procent som får lika slutbetyg som provbetyg för de elever som hade provbetyg G eller VG. Resterande får högre slutbetyg förutom en liten andel elever som får lägre slutbetyg från VG till G.

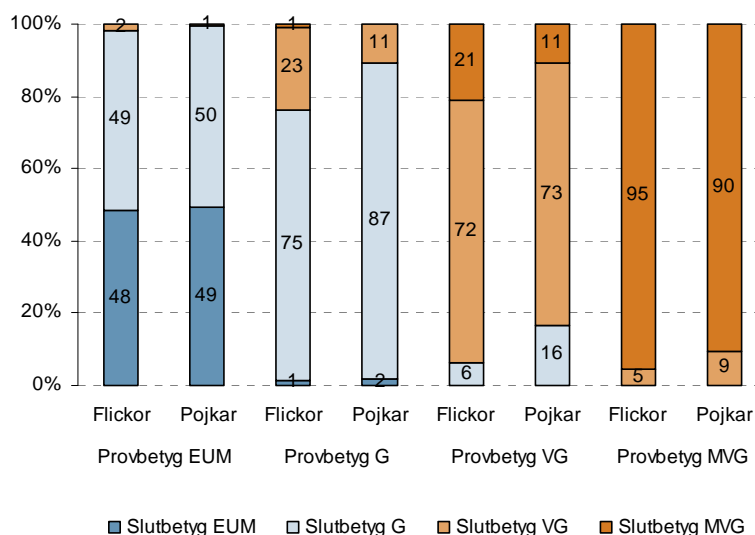
Som tidigare har konstaterats är det en högre andel bland pojkarna som får lika slutbetyg som provbetyg jämfört med flickorna. För de elever som hade MVG i provbetyg är det av naturliga skäl inte möjligt att höja sitt slutbetyg. En liten andel får i stället lägre slutbetyg medan majoriteten, 97 procent även får MVG i slutbetyget. Det finns ingen skillnad mellan pojkar och flickor.

Figur 3.2b Flickor och pojkar: Andel elever med respektive slutbetyg för varje provbetyg i ämnet matematik, 2011

I ämnet svenska får majoriteten av eleverna lika slutbetyg som provbetyg. Bland eleverna som ej uppnår målen i provbetyget är det lika stor andel som får högre eller lika slutbetyg, det vill säga får ett G eller ej uppnått målen även i slutbetyget. Det är heller ingen skillnad mellan pojkar och flickor. För dem som har G eller VG i provbetyget är det en högre andel bland flickorna som får högre slutbetyg jämfört med pojkarna. Om man har MVG i provbetyg har man redan nått högsta betyget och kan inte få ett högre slutbetyg. Jämfört med flickorna är det en något högre andel bland pojkarna som har MVG eller VG som provbetyg men VG respektive G i slutbetyg.

Figur 3.2c Flickor och pojkar: Andel elever med respektive slutbetyg för varje provbetyg i ämnet svenska, 2011

3.3 Skolnivå

Det här avsnittet beskriver i vilken utsträckning skillnaden mellan slutbetyg och provbetyg varierar mellan olika skolor, dvs. hur relationen mellan det genomsnittliga provbetyget och slutbetyget ser ut mellan olika skolor.

3.3.1 Nettoavvikelse

För varje skola har en så kallad nettoavvikelse beräknats mellan provbetyg och slutbetyg, dvs. ett genomsnitt av alla elevers avvikelse mellan slutbetyg och provbetyg. Nettoavvikelsen visar hur mycket enskilda skolor avviker i sina genomsnittliga slutbetyg i förhållande till sina genomsnittliga provbetyg. I analyserna för nettoavvikelse ingår inte elever som har mer än ett steg högre alternativt lägre slutbetyg jämfört med provbetyget. Dessa elever utgör en mycket liten andel.

En nettoavvikelse på t.ex. 30 procent kan tolkas som att det i genomsnitt är 30 procent av alla skolans elever som har fått ett slutbetyg som är ett steg högre än provbetyget medan resterande 70 procent av eleverna har erhållit samma slutbetyg som provbetyg. Ju högre positiv nettoavvikelse desto högre genomsnittligt slutbetyg i förhållande till provbetyg har skolan. En negativ nettoavvikelse innebär att skolan i genomsnitt har satt ett lägre slutbetyg på eleverna än vad eleverna fått i provbetyg.

Det är uppenbart att flera av skolorna skiljer sig markant i nettoavvikelse men det finns också skolor där avvikelsen är noll eller mycket nära noll, vilket innebär att dessa skolor i genomsnitt sätter ett slutbetyg som är lika högt som provbetyget, se figur 3.3.

För engelska är skolorna mer jämnt fördelade över positiva och negativa avvikelser. Majoriteten av skolorna ligger på avvikelsen noll eller nära noll. Hälften av skolorna har nettoavvikelse mellan -6 och 5 procent. Resterande skolor har lägre alternativt högre avvikelser. Den skola som har störst positiv avvikelse har nettoavvikelsen 44 procent. Motsvarande negativa nettoavvikelse är -47 procent.

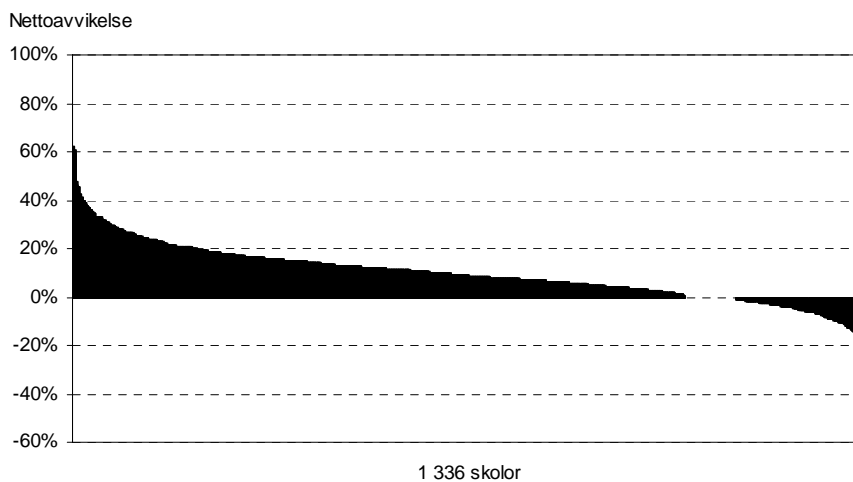
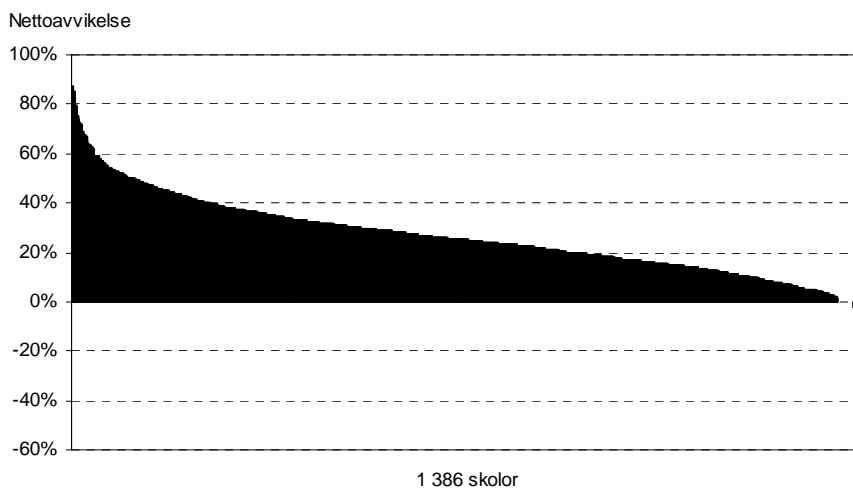
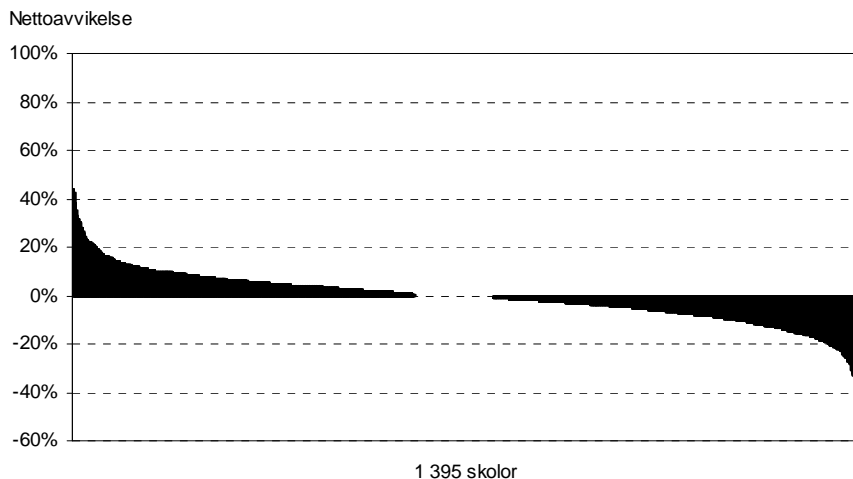
I ämnet matematik har en hög andel skolor med stora nettoavvikelser och hälften av skolorna har nettoavvikelse mellan 15 och 35 procent. Det är mycket få skolor som har negativa avvikelser för matematik. Den största nettoavvikelsen är 88 procent och den minsta är -29 procent.

I ämnet svenska har hälften av skolorna nettoavvikelse mellan 2 och 16 procent. Störst nettoavvikelse är 62 procent och minst är -37 procent.

I bilaga 1 presenteras de största nettoavvikelserna per ämne tillsammans med skola och huvudman.

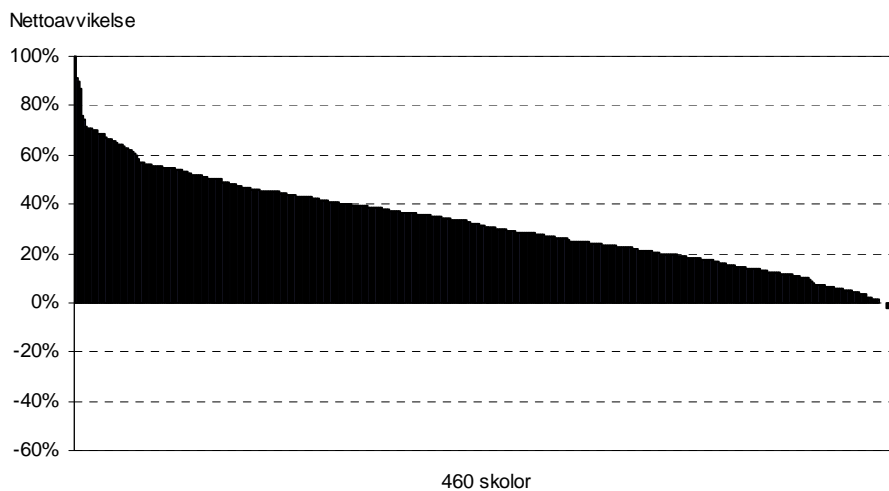
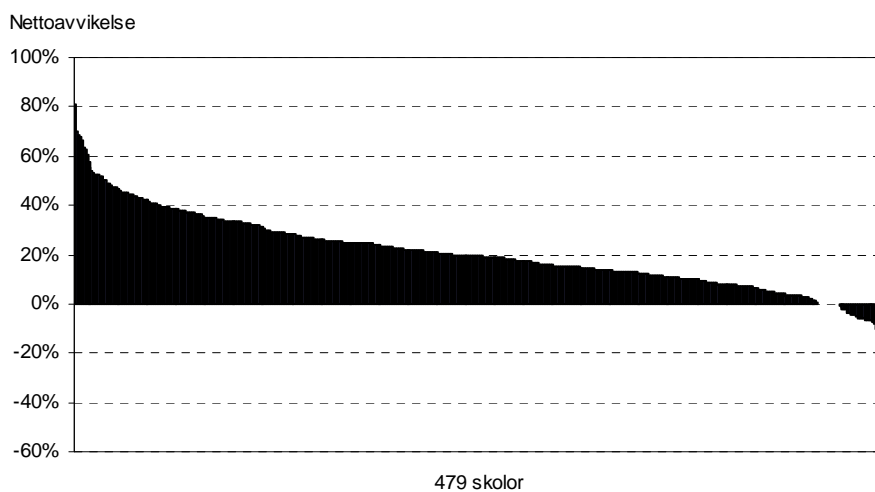
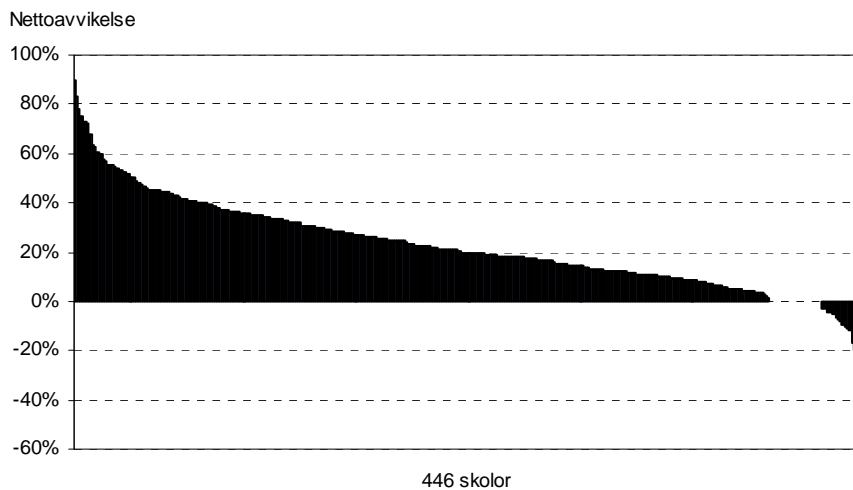
Figur 3.3 Engelska, matematik och svenska: Skolors nettoavvikelse mellan slutbetyg och provbetyg 2011.

Skolor som utförde kemiprovet har hög andel med stora nettoavvikelser medan skolor som utförde biologi- eller fysikprovet har en lägre andel med stora nettoavvikelser. Bland de med biologiprov har hälften av skolorna nettoavvikelse mellan 10 och 33 procent. Bland skolor som utförde provet i fysik har hälften av skolorna en nettoavvikelse mellan 10 och 29 procent. Hälften av skolorna som utförde kemiprovet har en nettoavvikelse mellan 18 och 44 procent.

Största respektive minsta nettoavvikelse är för biologi 90 och -50 procent för, för fysik 81 och -23 procent och för kemi 100 och -15 procent. Oavsett vilket av de tre NO-proven skolorna har genomfört har majoriteten av skolorna positiva nettoavvikelser, men det är färre skolor med negativ nettoavvikelse bland de skolor som utfört kemiprovet jämfört med de skolor som utfört biologi eller fysikprovet.

Figur 3.4 Biologi, fysik och kemi: Skolors nettoavvikelse mellan slutbetyg och provbetyg 2011.

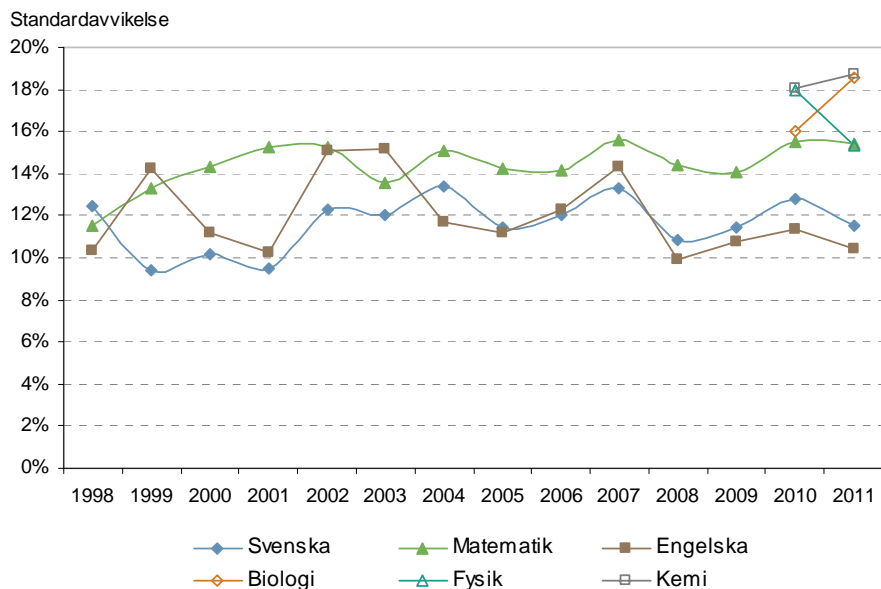

3.3.2 Standardavvikelse

I jämförelsen av skillnaderna mellan skolorna med högst och lägst nettoavvikelse har sina begränsningar. Andelen skolor som ligger nära noll i nettoavvikelse är heller inte nödvändigtvis ett mått på hur lika skolor är i sin betygsättning i förhållande till provbetygen. Ett alternativt mått att mäta variationen mellan skolors nettoavvikelse är med *standardavvikelsen* som är skolornas genomsnittliga avstånd till det nationella medelvärdet för nettoavvikelsen.

Standardavvikelsen i skolors nettoavvikelse används för att kunna jämföra olika år med avseende på hur mycket skolorna skiljer sig i nettoavvikelse. Figur 3.5 visar variationen i skolors nettoavvikelse för åren 1998-2011. Inget tyder på att skillnader mellan skolor när det gäller avvikelser mellan prov och betyg har vare sig minskat eller ökat under perioden. Det finns dock en liten skillnad mellan ämnena. Störst variation under perioden har matematik med en standardavvikelse som varierar mellan 12 och 16 procent. Inledningsvis har standardavvikelsen för engelska varierat medan standardavvikelsen för svenska har legat på en lägre nivå. De senaste sju åren har variationen i engelska och svenska följts åt. Standardavvikelsen för engelska och svenska har varierat mellan 10 och 15 procent respektive 9 och 13 procent.

Standardavvikelsen är högre för NO-ämnena biologi, fysik och kemi. Det kan förklaras av att ämnesproven i NO bara har genomförts de två senaste läsåren i årskurs 9 och att en tredjedel av skolorna gör vart och ett av NO-proven, vilket gör att spridningen blir mer kännbar för variation.

Figur 3.5 Variation i skolors nettoavvikelse för svenska, matematik och engelska 1998-2011 samt NO-ämnena 2010-2011.

3.3.3 Nettoavvikelse för elever med G eller VG i provbetyget

När nettoavvikelser analyseras måste man ha i åtanke att det finns så kallade tak- och golfeffekter som påverkar nettoavvikelsen. Dessa effekter diskuteras också i Skolverkets rapport *Likvärdig betygsättning i gymnasieskolan?*⁹. Med golv- och takeffekter menas de effekter som uppkommer när många elever på en skola ej uppnår målen eller har betyget MVG. Om många elever på skolan ej uppnår målen i provresultatet i ett ämne kommer nettoavvikelsen påverkas positivt eftersom dessa elever bara kan få högre eller samma slutbetyg som provbetyg. Det omvända gäller om många elever på skolan har MVG i provbetyg. Då kommer nettoavvikelsen påverkas negativt eftersom elever med MVG i provbetyg endast kan få lika eller lägre slutbetyg. För att undvika sådana effekter analyseras nettoavvikelsen endast för elever med G eller VG i provbetyg. Dessa elever kan antingen få högre, lägre eller lika slutbetyg som provbetyg.

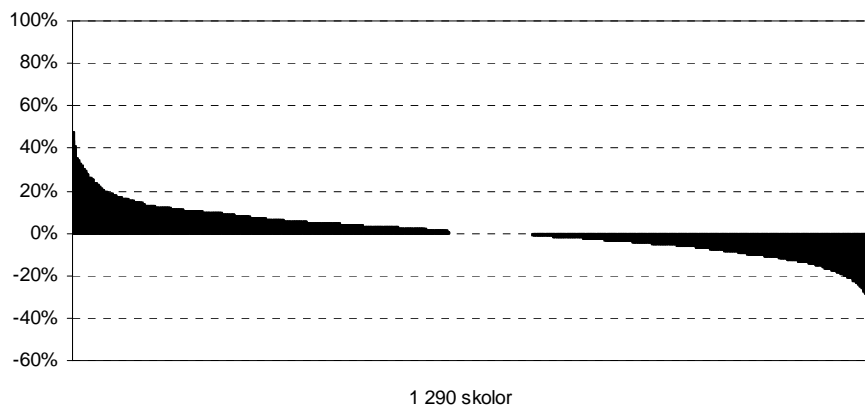
Här framgår att skillnaderna blir mindre mellan nettoavvikelserna inom ämnen när endast elever med G och VG i provbetyg tas med. Liknande mönster som i figur 3.3 kvarstår men nettoavvikelserna är mer kompakta.

Figur 3.2b visade att en stor andel som ej uppnår målen i provbetyget matematik får ett högre slutbetyg. Det skulle kunna förklara varför nettoavvikelserna i matematik ser annorlunda ut i figur 3.3 jämfört med övriga ämnen. En jämförelse av nettoavvikelserna i matematik mellan figurerna 3.3 och 3.6 visar att i matematik är det en stor andel elever som ej uppnår målen på ämnesprovet men sedan får godkänt i slutbetyget.

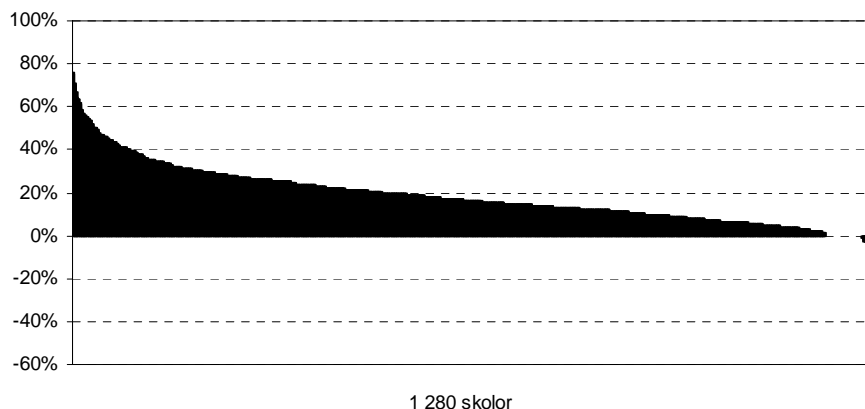
⁹ Skolverket, 2009: rapport 338

Figur 3.6 Engelska, matematik och svenska: Skolors nettoavvikelse mellan slutbetyg och provbetyg för elever som har G eller VG i provbetyget 2011.

Nettoavvikelse

Nettoavvikelse

Nettoavvikelse

3.3.4 Nettoavvikelse över tid

För att ytterligare analysera skillnader på skolnivå är det intressant att se om skillnaderna mellan skolorna kvarstår över tid. Nedan visas medelvärden av nettoavvikelserna per ämne över tid. Endast skolor som förekommit i minst tre år ingår och genomsnittet baseras därför på tre till åtta års nettoavvikelser.

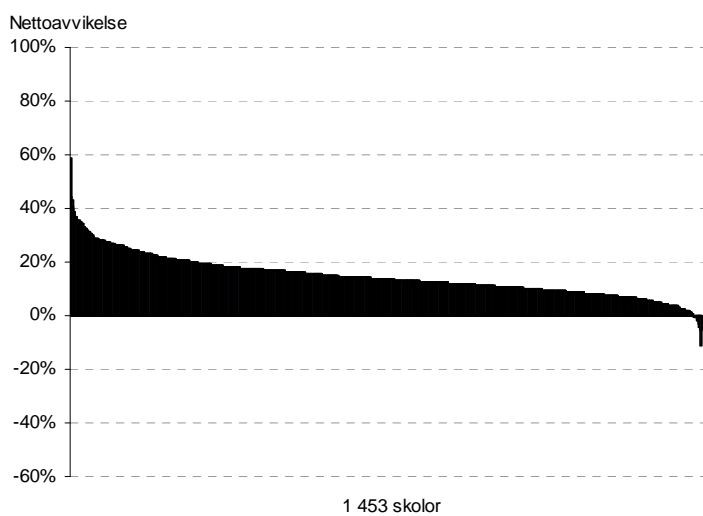
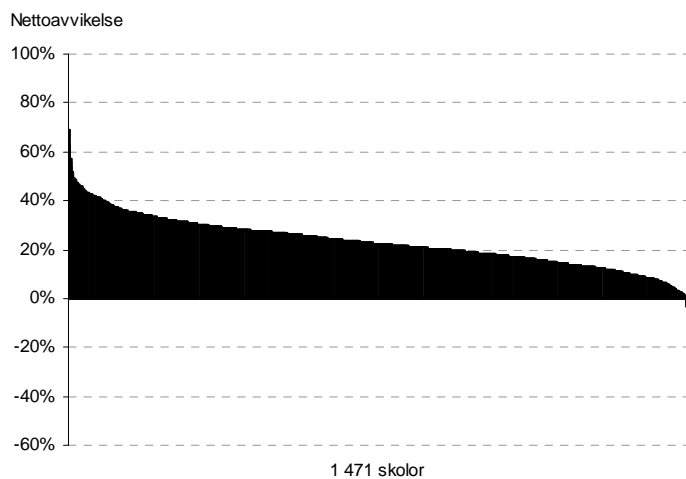
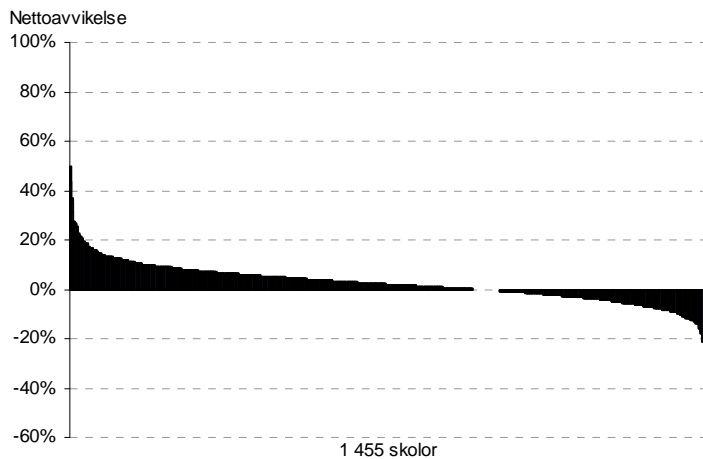
För engelska är max och min 50 och -25 procent. Majoriteten av skolorna har nettoavvikelser mellan -2 och 6 procent.

För matematik är max och min 69 och -17 procent. Majoriteten av skolorna har nettoavvikelser mellan 16 och 29 procent.

För svenska är max och min 59 och -11 procent. Majoriteten av skolorna har nettoavvikelser mellan 10 och 18 procent.

Det framgår att skillnaderna mellan skolornas genomsnittliga nettoavvikelser är ganska stora även om jämförelserna görs över tid. Att det för per läsår är stora skillnader har redan konstaterats. Utgår man från att skolornas nettoavvikelser ska variera slumpmässigt år från år skulle figurerna 3.7 vara mer utjämnade. Att det fortfarande är så stor skillnad mellan nettoavvikelserna när ett medelvärde beräknats över minst tre år tyder på systematiska skillnader mellan skolor. Frågan är om huvudman eller skolstorlek spelar roll för nettoavvikelsen.

Figur 3.7 Engelska¹⁰, matematik och svenska: Skolors genomsnittliga nettoavvikelse mellan slutbetyg och provbetyg 2004-2011.

¹⁰ Engelska är för 2005-2011

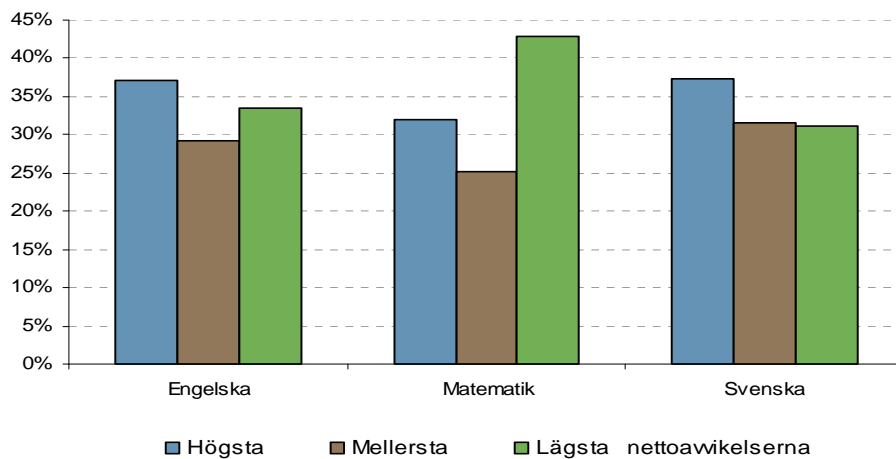
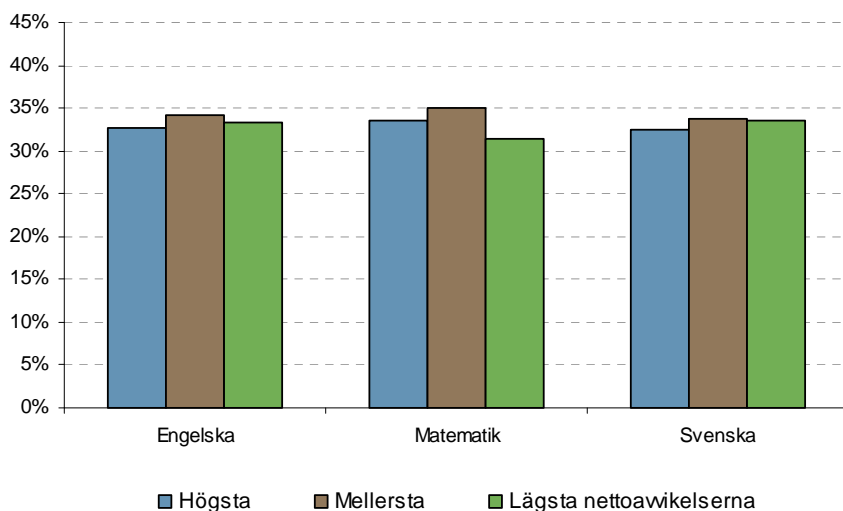
3.3.5 Nettoavvikelse över tid och huvudman

Skolornas genomsnittliga nettoavvikelser för perioden 2004-2011 delas in i tre grupper, en tredjedel skolor med högst nettoavvikelse, en tredjedel med medel nettoavvikelser och en tredjedel skolor med lägst nettoavvikelse. Figur 3.8 och 3.9 visar hur de tre grupperna fördelas bland fristående skolor och kommunala skolor. Andelarna för varje ämne summeras till 100 procent. Vore skolorna slumpmässigt fördelade bland de tre grupperna borde varje andel i figuren vara ungefär lika stor per ämne.

I ämnet matematik återfinns de flesta, över 40 procent, av de fristående skolorna i gruppen med lägst nettoavvikelse. Näst störst andel, drygt 30 procent, hittas i gruppen med högst nettoavvikelse. För svenska ser det annorlunda ut. Där ingår störst andel fristående skolor i gruppen med högst nettoavvikelser medan de andra grupperna är lika stora. För engelska återfinns störst andel fristående skolor i gruppen med högst nettoavvikelse och näst störst andel i gruppen med lägst.

När det gäller kommunala skolor är fördelningen jämnare. Men något fler av de kommunala skolorna återfinns i mellersta gruppen för alla tre ämnen.

Fristående skolor har oftare höga eller låga nettoavvikelser jämfört med kommunala skolor. Fristående skolor har ofta färre elever än kommunala skolor och är därför mer känsliga för variation i resultaten, vilket kan förklara skillnaden.

Figur 3.8 Fristående skolor och fördelning av högst, medel och lägst nettoavvikelse, ett genomsnitt för 2004-2011¹¹**Figur 3.9 Kommunala skolor och fördelning av högst, medel och lägst nettoavvikelse, ett genomsnitt för 2004-2011**

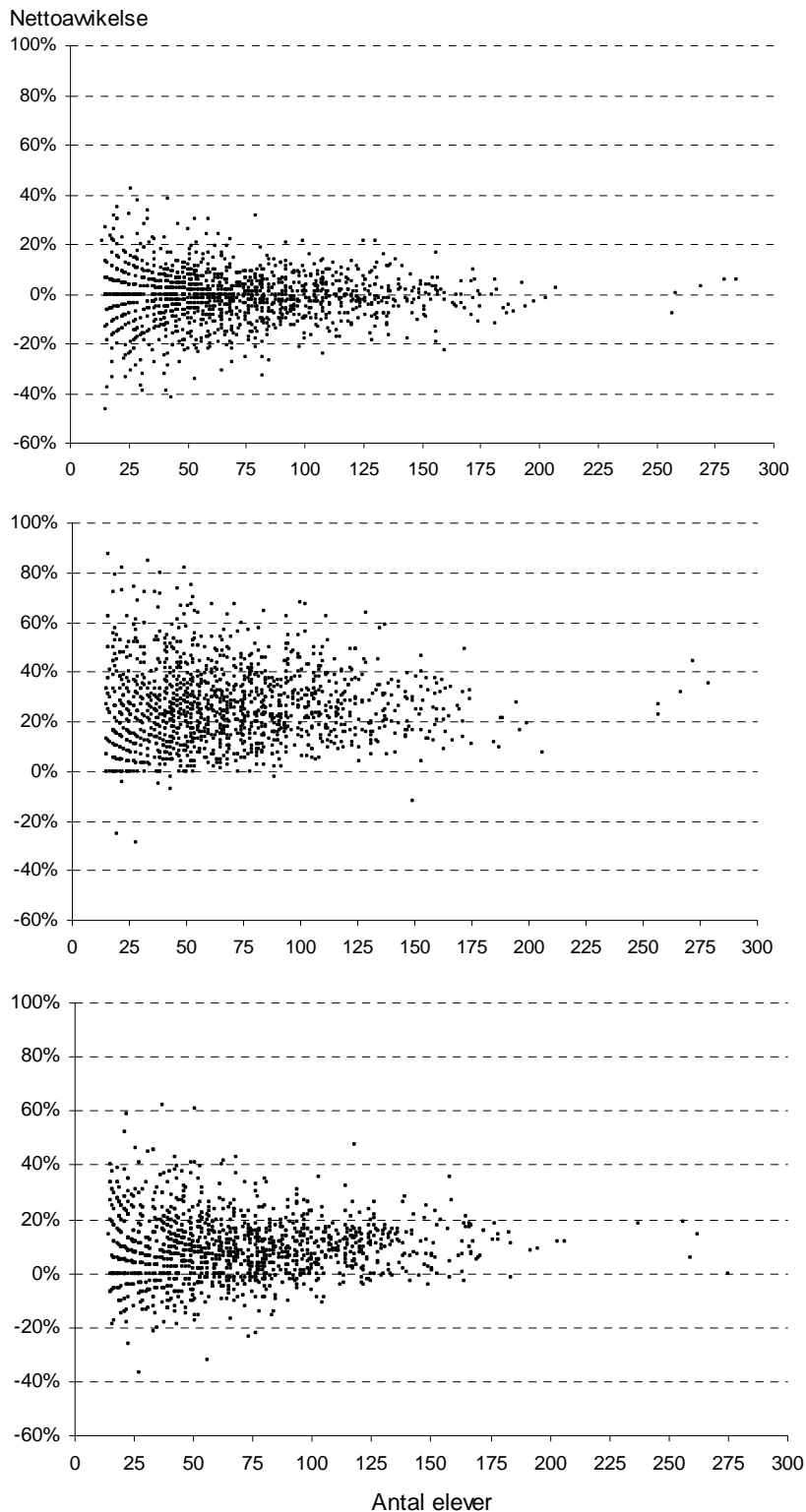
3.3.6 Nettoavvikelse och skolstorlek

För att undersöka om skolans storlek påverkar nettoavvikelsen plottas skolors nettoavvikelse mot skolstorleken. Skolor med minst 15 elever i årskurs nio som fått både prov och slutbetyg fungerar som skolstorlek.

I figur 3.10 syns att små skolor har stor variation på nettoavvikelsen, oavsett ämne. Med ökande antal elever så närmar sig skolornas nettoavvikelse varandra. Det vill säga spridningen avtar med stigande skolstorlek. Matematik har högre nivå av nettoavvikelse men även där så avtar variationen mellan skolors nettoavvikelse för större skolor.

¹¹ Engelska är ett genomsnitt för 2005-2011

Figur 3.10 Engelska, matematik och svenska: Skolors nettoavvikelse mot antal elever i årskurs 9, 2011.

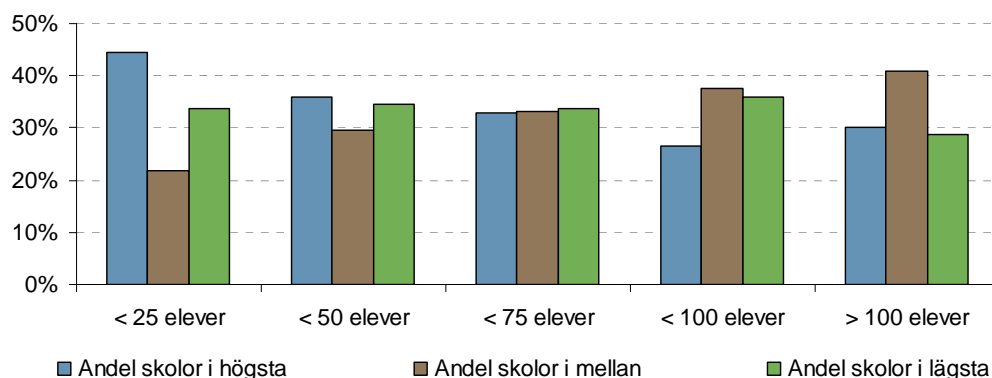

För att ytterligare analysera hur skolors storlek påverkar nettoavvikelsen delas skolstorlekarna in i fem grupper, färre eller lika med 25 elever, fler än 25 men färre eller lika med 50 elever, fler än 50 men färre eller lika med 75 elever, fler än 75 men färre eller lika med 100 elever och fler än 100 elever.

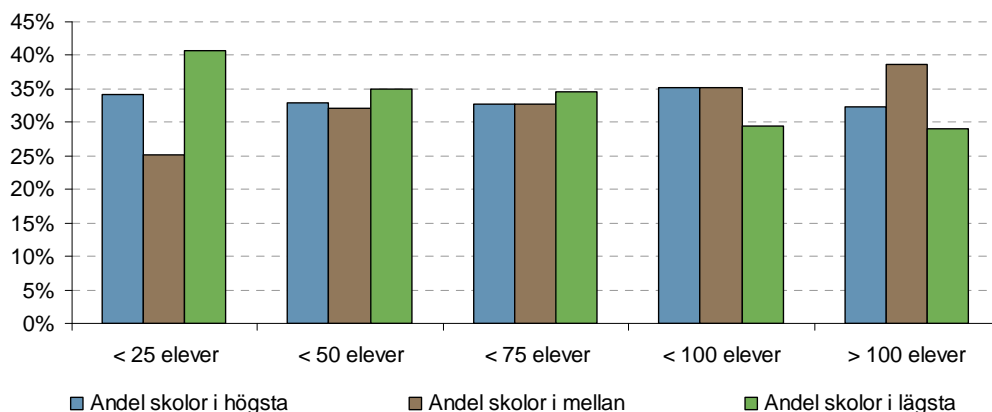
Precis som i figur 3.9 delas skolorna in i tre grupper, en tredjedel skolor med högst nettoavvikelse, en tredjedel med medel nettoavvikelse och en tredjedel skolor med lägst nettoavvikelse. Sedan analyseras hur fördelning av skolor ser ut i respektive grupp. I analysen ingår skolors resultat för 2011.

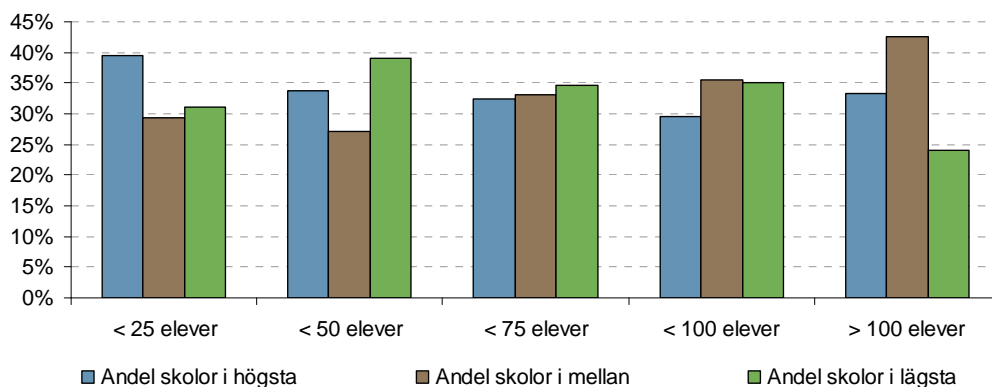
I skolor med färre eller lika med 25 elever eller fler än 25 men färre eller lika med 50 elever utgör den största andelen av högst eller lägst nettoavvikelse, oavsett ämne. I skolor med fler än 100 elever återfinns ofta medelstora nettoavvikelser.

Figur 3.11a Olika stora skolor och fördelning av högst, medel och lägst nettoavvikelse i engelska, 2011

Figur 3.11b Olika stora skolor och fördelning av högst, medel och lägst nettoavvikelse i matematik, 2011

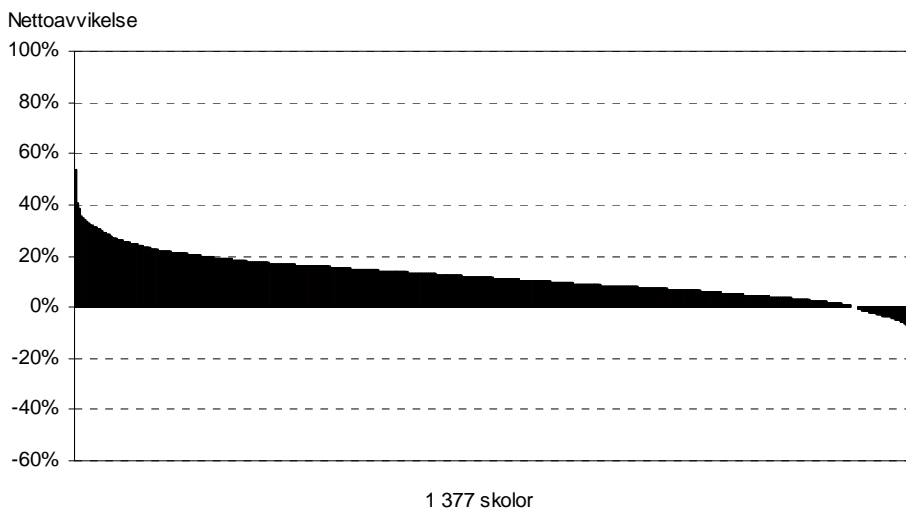
Figur 3.11c Olika stora skolor och fördelning av de högst, medel och lägst nettoavvikelse i svenska, 2011

Figureorna 3.10 respektive 3.11 visar att små skolor har fler extrema nettoavvikelser. Det tyder på att skillnaderna mellan prov- och slutbetyg är större i mindre skolor jämfört med större skolor. Mindre skolor är mer känsliga för variationer då varje elev får större betydelse på ett genomsnittligt resultat.

Skolor med få elever innebär även en eller få klasser i varje årskurs. Om det då är en eller få lärare i årskursen inom ämnet innebär det liten möjlighet till att resonera och göra en sambedömning med andra lärare på skolan vilket kan vara en orsak till att skillnaderna är större i mindre skolor.

3.3.7 Nettoavvikelse för engelska, matematik och svenska tillsammans

Skolors nettoavvikelser skiljer sig åt för olika ämnen. I varje ämne finns det skolor med stora nettoavvikelser. För att se om det är samma skolor som får stora nettoavvikelser i alla tre ämnen har nettoavvikelsen för de tre ämnena engelska, matematik och svenska alternativt svenska som andraspråk slagits ihop. Är det samma skolor som förekommer med stora nettoavvikelser i alla tre ämnen borde stora nettoavvikelser kvarstå för skolan.

Figur 3.12 Engelska, matematik och svenska sammanslaget: Skolors genomsnittliga nettoavvikelse mellan slutbetyg och provbetyg 2011.

Den sammanslagna genomsnittliga nettoavvikelsen är något mindre jämfört med respektive ämnes nettoavvikelse separat. Det tyder på att det är olika skolor som har höga nettoavvikelser i olika ämnen. Hälften av skolorna har genomsnittlig nettoavvikelse mellan 6 och 17 procent för de tre ämnena tillsammans. Max och min är 54 och -13 procent.

Ett annat sätt att analysera samband i nettoavvikelser mellan ämnen på skolor är att undersöka hur väl de korrelerar i nettoavvikelser. En korrelationsmatris ser ut enligt nedan.

Figur 3.13 Korrelationen mellan nettoavvikelser för engelska, matematik och svenska, 2011

	Engelska	Matematik	Svenska
Engelska	1,0	0,2	0,3
Matematik	0,2	1,0	0,1
Svenska	0,3	0,1	1,0

Korrelationen är starkast mellan svenska och engelska, 0,3 och lägst mellan svenska och matematik, 0,1. Korrelationen mellan matematik och engelska är 0,2. Även om det verkar finnas ett litet positivt samband är det inte fråga om några starka samband.

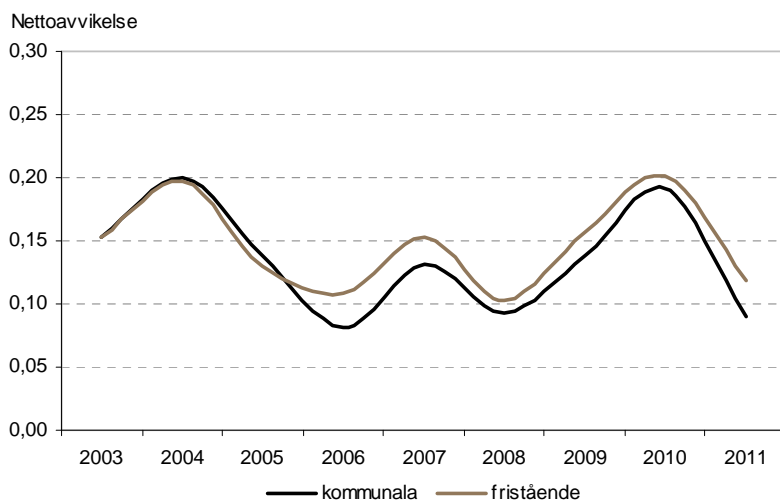
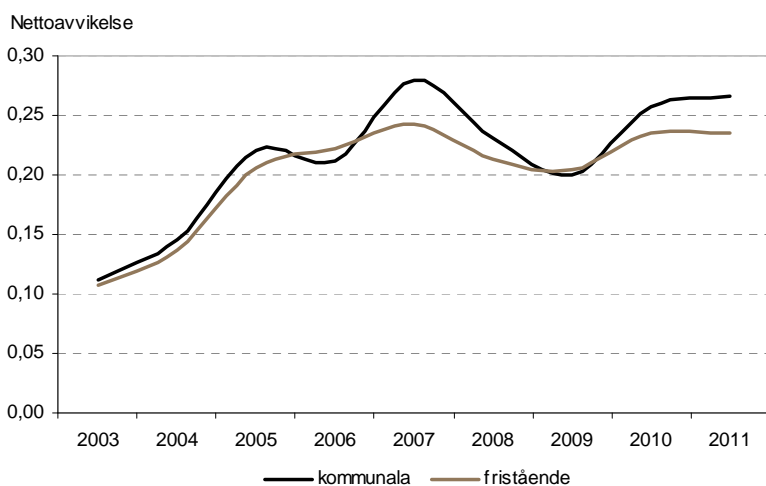
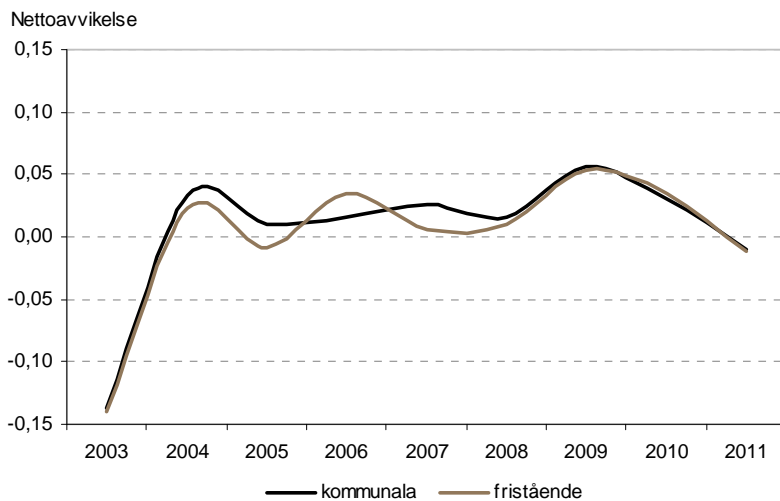
Det verkar inte vara vanligt att skolor genomgående oavsett ämne sätter högre slutbetyg än provbetyg. Skillnaderna mellan slutbetyg och provbetyg mellan skolorna varierar alltså från ämne till ämne.

3.4 Kommunala och fristående skolor

Här undersöks om relationen provbetyg - slutbetyg skiljer sig mellan kommunala och fristående skolor.

Figur 3.14 visar den genomsnittliga nettoavvikelsen mellan slutbetyg och provbetyg för kommunala respektive fristående skolor för tidsperioden 2003–2011 och ger en indikation över sambandet mellan nettoavvikelse och huvudman. Skillnaderna i nettoavvikelse mellan kommunala och fristående skolor är mycket små. Fristående skolor har något högre nettoavvikelse i ämnet svenska och kommunala skolor har högre nettoavvikelse i ämnet matematik.

Figur 3.14 Engelska, matematik och svenska: Genomsnittlig nettoavvikelse för kommunala respektive fristående skolor, 2003-2011.

Det kan finnas bakgrundsfaktorer som påverkar sambandet mellan nettoavvikelse och huvudman. Sannolikheten att få ett högre slutbetyg än provbetyg har analyserats i en regressionsmodell för respektive år 2003-2011, där hänsyn tas till elevens kön, meritvärde och provbetyg samt skolans genomsnittliga provbetyg och huvudman. Modellen visar inte några signifikanta skillnader och det innebär att sannolikheten att få ett högre slutbetyg än provbetyg inte är högre på en fristående skola jämfört med en kommunal skola när hänsyn tas till övriga relevanta bakgrundsfaktorer. Detta innebär naturligtvis inte att det inte är möjligt att det finns skolor som sätter höga slutbetyg i förhållande till provbetygen.

3.5 Kommunala och enskilda huvudmän

I det här avsnittet redovisas hur nettoavvikelsen och spridningen mellan skolor ser ut för enskilda skolhuvudmän jämfört med kommunala huvudmän. Med enskilda huvudmän avses såväl företag, t.ex. vinstdrivande aktiebolag, som organisationer, t.ex. ideella föreningar. Tillsammans med kommunala huvudmän utgör dessa aktörer en integrerad del av skolsystemet.

Det finns knappt 600 enskilda huvudmän verksamma inom grundskoleutbildningen. Tillsammans driver de 15 procent av landets grundskolor. Resten av grundskolorna drivs av främst 290 kommunala huvudmän. Det genomsnittliga elevantalet på fristående skolor är litet i förhållande till det genomsnittliga antalet elever på kommunala skolor. Nio av tio enskilda huvudmän som driver grundskolor har endast en (1) grundskola. Huvudmännen kan vara företag med ekonomiska intressen eller organisationer som främst drivs utifrån andra ändamål. Majoriteten av samtliga företag och organisationer som driver grundskolor med årskurs 9 kan, räknat i antal skolor, klassificeras som små (1 skola), 9 procent som medelstora (2-4 skolor) och 21 procent som stora (minst 5 skolor). För kommunala huvudmän råder det motsatta förhållandet, majoriteten klassificeras som stora (minst 5 skolor), 30 procent som medelstora (2-4 skolor) och 7 procent som små (1 skola).

Tidigare avsnitt visar att det finns skillnad i nettoavvikelser mellan olika ämnen. I det här avsnittet analyseras om det finns skillnad mellan olika huvudmän beroende på om de är olika stora eller har olika ägandeform. Tabellen visar genomsnittlig nettoavvikelse och spridning för enskild huvudman, om aktiebolag eller annan juridisk form och kommunal huvudman. Huvudmannastorlek baseras på antal skolor som ingår inom samma huvudman. Små huvudmän har 1 skola, medelstora har 2-4 skolor och om 5 eller fler skolor är det en stor huvudman.

Inom respektive ämne är det ingen skillnad mellan nettoavvikelser och variation mellan olika typer av huvudmän. När jämförelsen görs mellan enskild och kommunal huvudman oavsett ägande och storlek har kommunal huvudman något lägre variation mellan sina skolors nettoavvikelser. Det kan tolkas som att kommunala skolor har mer homogena nettoavvikelser. På grund av att de kommunala skolorna är så många fler till antalet jämfört med fristående skolor blir spridningen i kommunal huvudman mindre känslig för variation.

Görs jämförelsen av nettoavvikelserna mellan huvudmannastorlek inom respektive ämne blir resultatet att stora huvudmän har en något lägre spridning. En huvudman med flera skolor kan erbjuda lärarna fler möjligheter att arbeta tillsammans med andra lärare om bedömning och betygsättning.

Tabell 3.16 Nettoavvikelse i engelska, matematik och svenska för enskilda huvudmän som är aktiebolag eller av annan juridisk form alternativt kommunala huvudmän tillsammans med huvudmannastorlek, baserat på antal skolor, 2011. Medelvärde (mv) och standardavvikelse (std) för skolors nettoavvikelse.

Huvudman Ägandeform	Engelska		Matematik		Svenska	
	mv	std	mv	std	mv	std
Enskild	-0,01	0,12	0,24	0,17	0,11	0,13
Aktiebolag						
Små huvudmän	0,00	0,12	0,25	0,17	0,11	0,13
Medelstora huvudmän	-0,02	0,09	0,25	0,13	0,12	0,13
Stora huvudmän	0,00	0,10	0,28	0,16	0,12	0,13
Övriga juridiska former						
Små huvudmän	-0,01	0,15	0,21	0,17	0,11	0,13
Medelstora huvudmän ¹	-0,11	0,03	0,42	0,35	-	
Stora huvudmän ²	-		-		-	
Kommunal	-0,01	0,10	0,27	0,15	0,09	0,11
Små huvudmän	0,00	0,08	0,28	0,12	0,07	0,09
Medelstora huvudmän	0,00	0,09	0,28	0,16	0,09	0,12
Stora huvudmän	-0,01	0,10	0,26	0,15	0,09	0,11
Totalt						
Små huvudmän	0,00	0,12	0,24	0,16	0,09	0,12
Medelstora huvudmän	0,00	0,09	0,28	0,16	0,09	0,12
Stora huvudmän	-0,01	0,10	0,26	0,15	0,09	0,11

¹ Det finns 1-3 huvudmän

² Det finns inga huvudmän

Bilaga 2 är resultatet för genomsnittlig nettoavvikelse och standardavvikelse för de enskilda och kommunala huvudmän som har minst tre skolor..

4 Skolinspektionens omrättning jämfört med nettoavvikelse mellan prov- och slutbetyg

Skolinspektionen har återigen rättat om delprov och resultaten redovisas som avvikelser mellan ursprungs rättarens bedömning och omrättarens bedömning. Skolverket har statistik över hur stor andel av eleverna som får lägre, lika alternativt högre slutbetyg jämfört med det sammanvägda provbetyget. I föregående års rapport sammanfördes resultaten på skolnivå för ämnena engelska och svenska alternativt svenska som andraspråk¹² för 2009.

Inför analysen föregående år formulerades tre frågeställningar:

- Om lärare på en skola i större utsträckning sätter ett högre betyg på ett delprov än Skolinspektionens bedömare (positiv rättningsavvikelse¹³), gäller det då även för det andra delprovet?
- Innebär en positiv rättningsavvikelse att provresultatet har en större inverkan på slutbetyget?
- Har en skola med positiv rättningsavvikelse av provet också ett högt genomsnittligt meritvärde?

I den här rapporten görs analyserna för resultaten som avser 2010 samtidigt som de jämförs med resultaten från 2009. Analyserna görs på samma sätt som tidigare genom att i ett spridningsdiagram plotta avvikelserna mot varandra och anpassa en trendlinje. Sedan testas om rätt förutsättningar finns för att fastställa om det linjära sambandet är statistiskt signifikant¹⁴. Ett signifikant samband innebär att svaret på respektive fråga är ja under förutsättning att hänsyn tas till diskussionen om omrättningen i avsnitt 5.2 i föregående års rapport.

Resultaten från omrättningen redovisas som negativ och positiv alternativt ingen avvikelse från ursprunglig rättning. Negativ avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett lägre betyg än vad ursprungs rättaren har bedömt. Positiv avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett högre betyg jämfört med ursprungs rättaren. I bilaga 3 redovisas Skolinspektionens resultat av omrättningen tillsammans med Skolverkets sammanställning av jämförelsen av prov- och slutbetyg för skolor som medverkat i omrättningen.

Avvikelsen mellan om- och ursprungs rättaren för *rättningsavvikelse* och avvikelsen mellan prov- och slutbetyg för *nettoavvikelse*. Nettoavvikelsen förklaras i avsnitt 3.3.1. Rättningsavvikelsen per skola och delprov är alltså skillnaden mellan antal negativa avvikelser (där omrättaren satte ett lägre betyg än ursprungs rättaren) och

¹² Svenska i kapitel 4 och bilaga 3 inkluderar både svenska och svenska som andraspråk.

¹³ Märk att i Skolinspektionens rapport betyder en positiv avvikelse att omrättaren bedömer elevens svar med ett högre betyg än ursprungs rättarens. I denna rapport betyder en positiv rättningsavvikelse att en större andel av ursprungs rättarna har gett ett högre än ett lägre betyg jämfört mot omrättarna.

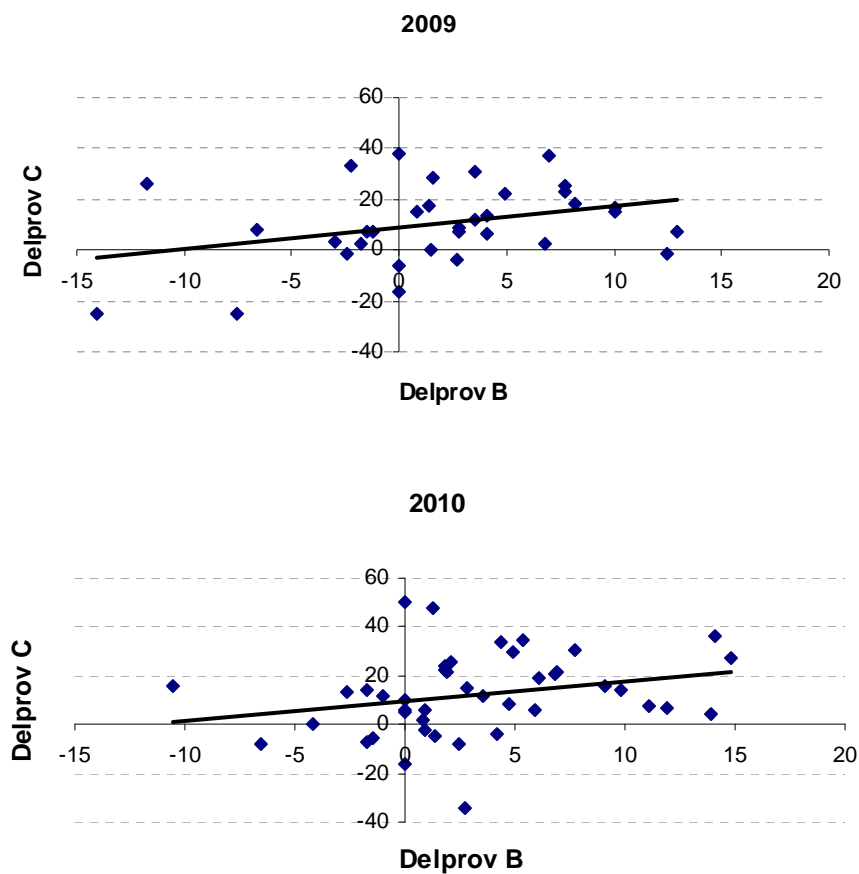
¹⁴ För att kunna testa om det finns ett linjärt samband mellan en eller flera variabler måste vissa krav vara uppfyllda för de så kallade variablerna. Felen i regressionsmodellen måste vara oberoende och normalfördelade med väntevärde noll och samma varians.

positiva avvikelser dividerat med totala antalet prov. T.ex. genomfördes för en skola en omräkning av 53 delprov A i svenska. Av dessa hade 14 en negativ avvikelse, 3 positiv och 36 ingen avvikelse. Detta ger oss rätningsavvikelsen $(14-3)/53 \approx 21$ procent, som då visar hur stor andel av ursprungsrättarna som gett ett högre provbetyg än omrättarna. För varje skola har en rätningsavvikelse per delprov beräknats, samt ett genomsnitt av delprovens rätningsavvikelser vilket blir skolans *genomsnittsavvikelse*. För varje skola finns då en genomsnittsavvikelse och en nettoavvikelse för svenska och engelska.

I allmänhet är det samma lärare som betygsätter delproven inom ett ämne för sina elever på skolan. Är det så att en lärare i större utsträckning sätter ett högre betyg på båda delproven jämfört med Skolinspektionens bedömare?

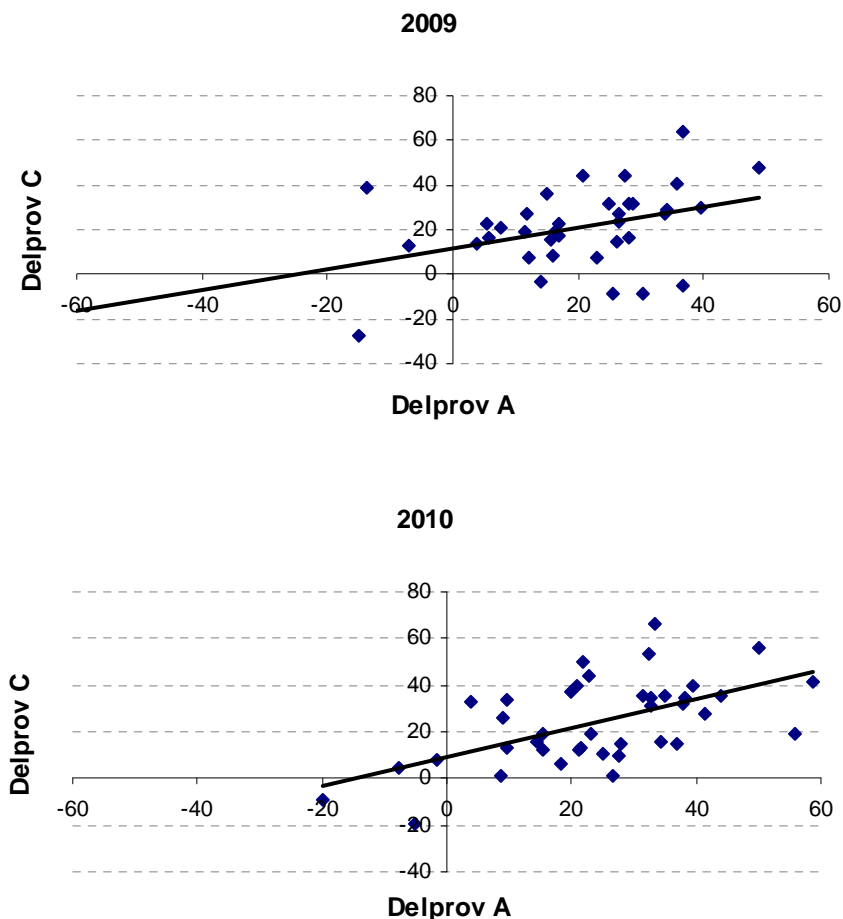
I figur 4.1a visas rätningsavvikelsen för delprov B och C i engelska 2009 och 2010. Om ursprungsrättaren generellt ger högre provbetyg än omrättaren på en skola bör ett samband kunna ses mellan delproven. Figuren visar att det är stor spridning men trendlinjen antyder att det skulle finnas ett linjärt samband. Precis som för resultatet 2009 finns inget signifikant samband mellan delproven i engelska 2010.

Figur 4.1a Engelska: Plot av rätningsavvikelse av delprov B och delprov C, 2009 och 2010.

I figur 4.1b ses att spridningen för delprov A och C i svenska är ganska stor både 2009 och 2010. Trendlinjen antyder även här att det skulle kunna handla om ett linjärt samband. Liksom 2009 finns ett signifikant samband på femprocentsnivån mellan delproven i svenska 2010.

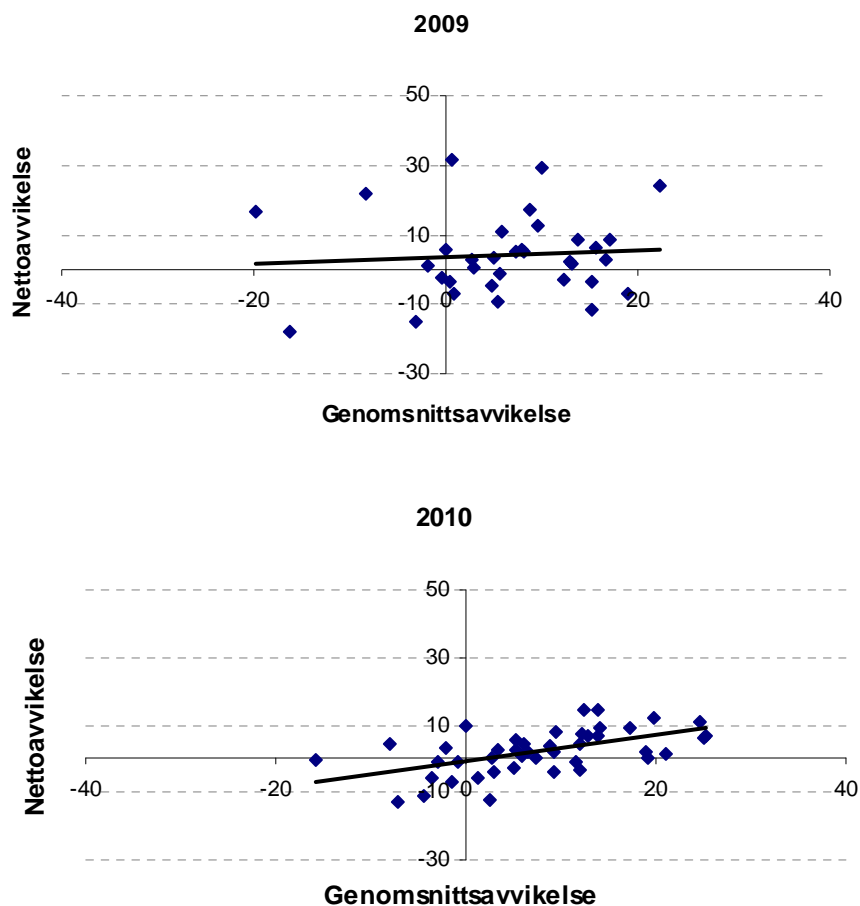
Figur 4.1b Svenska: Plot av rättningsavvikelse av delprov A och delprov C, 2009 och 2010.

Den andra frågeställningen, om en positiv rättningsavvikelse innebär att provresultatet har en större inverkan på slutbetyget. Hypotesen som testas är om en positiv genomsnittsavvikelse på en skola ger en låg eller negativ nettoavvikelse mellan prov och betyg. Ett möjligt sätt att jämföra rättningsavvikelserna med nettoavvikelsen för en skola är att jämföra genomsnittsavvikelsen med nettoavvikelsen mellan provbetyg och slutbetyg i ett ämne. Med reservation för att det är tveksamt om det finns ett samband mellan rättningsavvikelserna för respektive delprov, speciellt för engelska, görs analyser med genomsnittsavvikelsen.

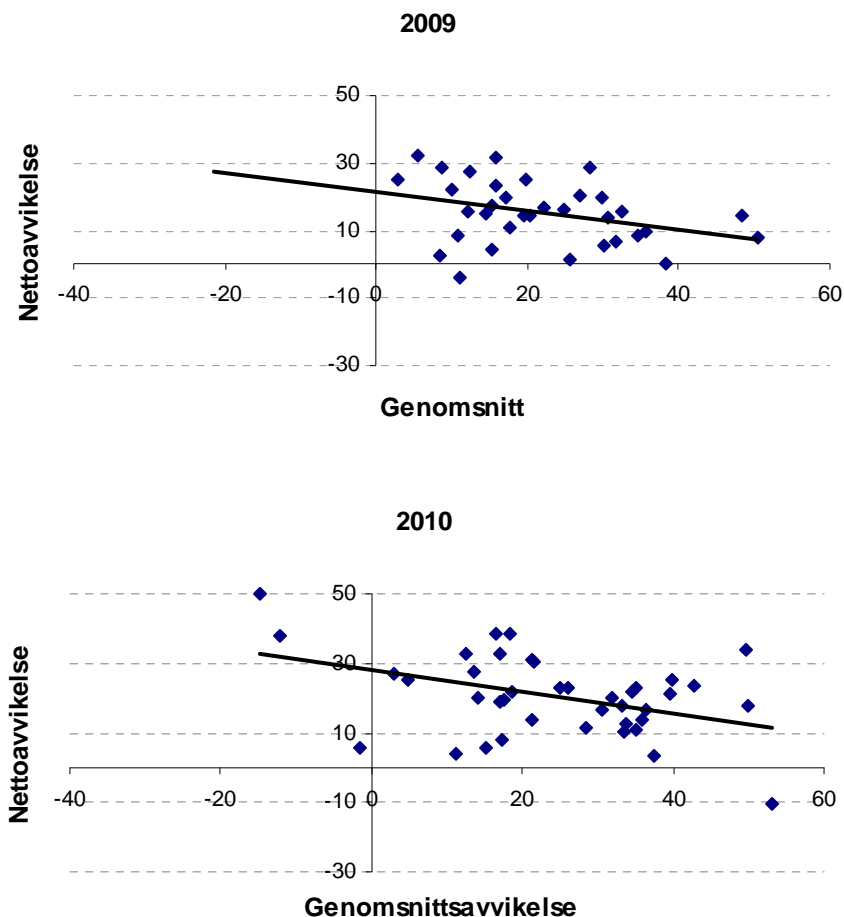
I figur 4.2a visas att det är stor spridning och trendlinjen visar knappt på något linjärt samband för 2009. Till skillnad från 2009 då det konstaterades att inget signifikant samband fanns, finns det dock ett positivt samband på femprocentsnivån 2010.

Figur 4.2a Engelska: Plot av skolors genomsnittsavvikelse av delproven mot skolans nettoavvikelse, 2009 och 2010.

Precis som för 2009 tyder trendlinjen i figur 4.2b på att det finns ett negativt samband mellan den genomsnittliga rättningsavvikelsen och skolornas nettoavvikelse i svenska 2010, även om spridningen är ganska stor. Sambandet är signifikant på femprocentnivån både för 2009 och 2010.

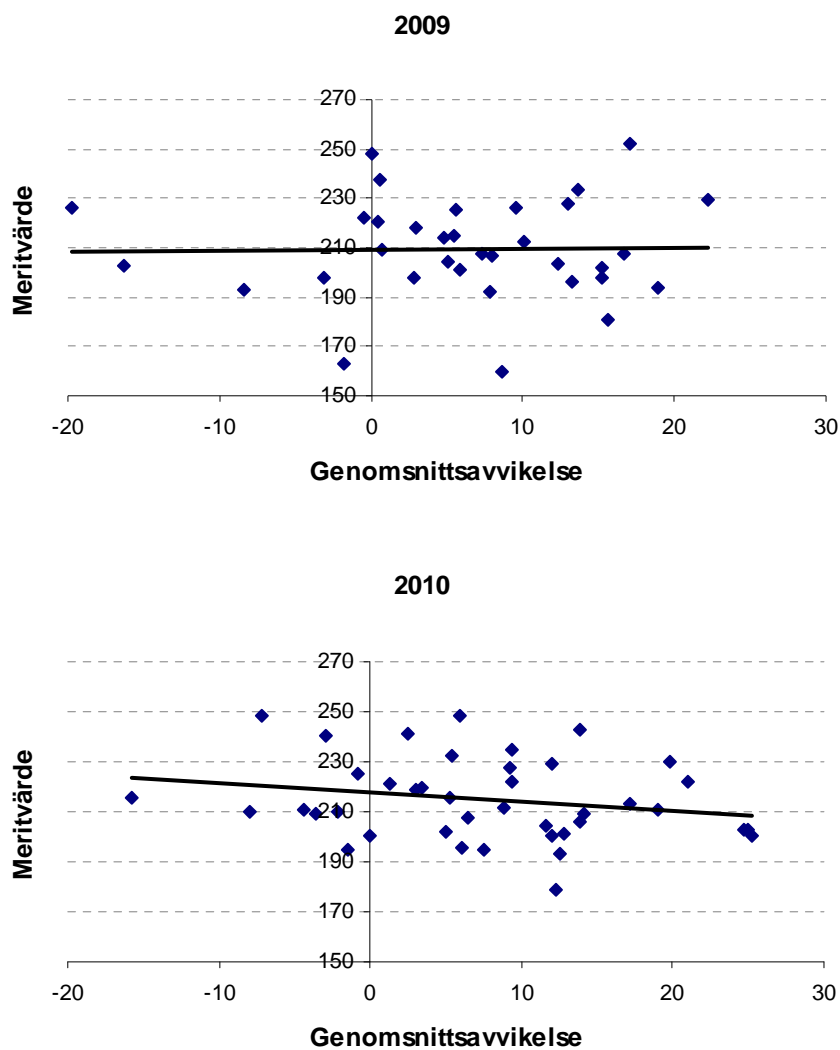
Figur 4.2b Svenska: Plot av skolors genomsnittsavvikelse av delproven mot skolans nettoavvikelse, 2009 och 2010.

Sista frågeställningen gäller om det finns en koppling mellan positiv rättningsavvikelse och ett högt genomsnittligt meritvärde på skolan. I föregående års rapport konstaterades att så var fallet för svenska men ej för engelska. Återigen undersöks om det finns ett samband mellan skolornas genomsnittsavvikelse i svenska och engelska och skolans genomsnittliga meritvärde. Hypotesen är att en skola som har en positiv genomsnittsavvikelse också har ett högt meritvärde.

Figur 4.3a visar att det är stor spridning för engelska både 2009 och 2010. Trots att trendlinjen visar på ett svagt negativt samband finns inga signifikanta samband.

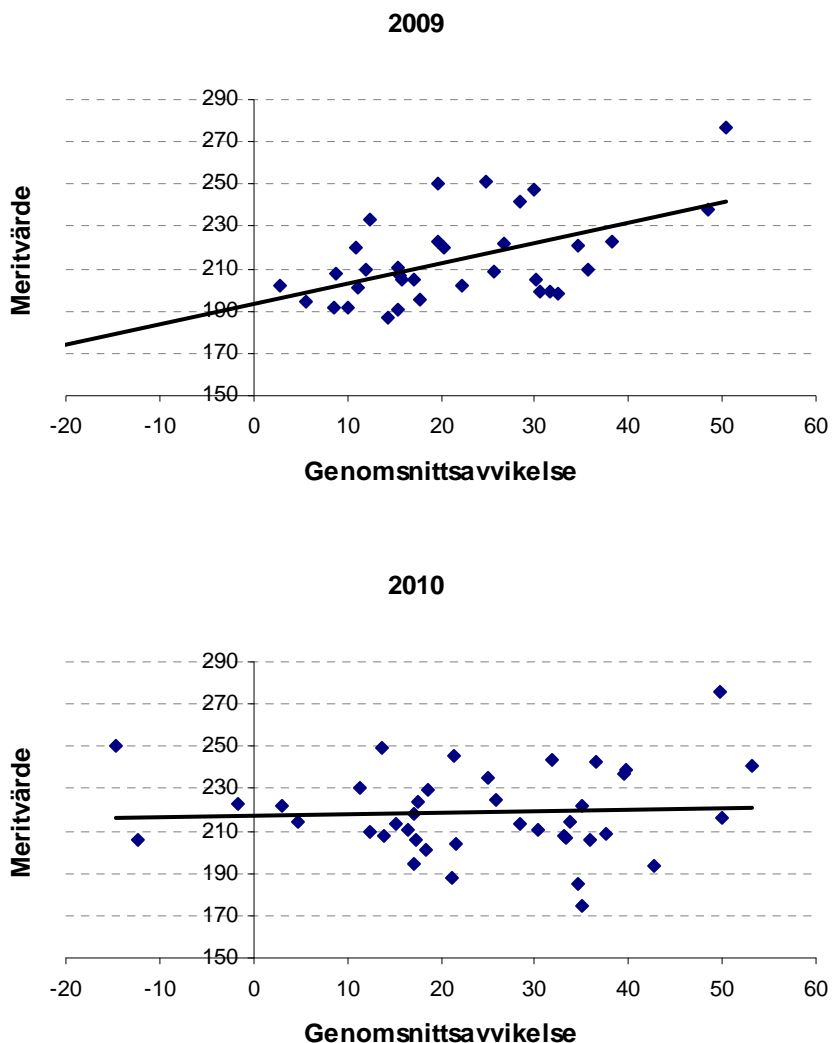
Figur 4.3a Engelska: Plot av skolors genomsnittsavvikelse av delproven mot skolans genomsnittliga meritvärde, 2009 och 2010.

Figur 4.3b tyder på att det finns ett positivt samband mellan de tre delproven i svenska och skolornas genomsnittliga meritvärde 2009, vilket konstaterades i föregående års rapport. Det finns inget signifikant samband 2010.

Figur 4.3b Svenska: Plot av skolors genomsnittsavvikelse av delproven mot skolans genomsnittliga meritvärde, 2009 och 2010.

Urvalet som gjorts för omrättningen ska för ämnena engelska, matematik och engelska representera riket. Precis som föregående års rapport var det genomsnittliga meritvärdet för de skolor som ingår i omrättningen högre jämfört med riket. Det genomsnittliga meritvärdet var 208,8 för riket 2010. För skolor som deltog i engelska respektive svenska var det 214,8 och 218,6. Att urvalet för svenska har ett högre meritvärde påverkar naturligtvis resultatet. Trots det finns inget signifikant sam-

band mellan genomsnittsavvikelse och meritvärde 2010 i något av ämnena. Skillnaden mot 2009 är att det då fanns ett signifikant samband för svenska men inte engelska.

Sammantaget visar alla tre analyser att i svenska finns ett positivt samband mellan de båda delprovens rättningsavvikelse. Det finns också tecken på att provresultatet har en större inverkan på slutbetyget. Men till skillnad mot 2009 finns inga tecken på samband mellan genomsnittsavvikelse och meritvärde.

För engelska ser situationen ut ungefär som 2009 förutom att det finns ett positivt signifikant samband mellan genomsnittsavvikelsen och nettoavvikelsen, vilket tyder på att skolor, tvärtemot hypotesen, inte låter provresultatet ha en större inverkan på slutbetyget.

I föregående års rapport nämndes problem med omrättnings säkerhet¹⁵, vilket gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser. Skillnaderna består från föregående års rapport trots osäkra slutsatser. Att skillnaderna mellan svenska och engelska när det gäller linjärt samband ser ungefär lika ut 2010 trots ett annat urval stärker dock hypoteserna. I förra årets rapport nämndes att en förklaring till skillnaderna kan vara att det finns skillnader i delprovets karaktär. För engelska är delprov B ett prov med flervalsfrågor medan delprov C är ett prov där eleven ska skriva en uppsats. Eftersom det i delprov B finns mindre utrymme för tolkning, kan det vara en förklaring till att ett linjärt samband saknas för engelska. Delproven i svenska har istället få flervalsfrågor i delprov A och inga i delprov C vilket kan förklara ett tydligare linjärt samband.

Även Skolinspektionen kunde konstatera i sin rapport att innevarande rättningsomgång, 2010 visar samma resultat som för 2009 års omrättning. Det vill säga att avvikelser där ursprungs rättaren satt högre betyg än Skolinspektionens bedömare är vanligare.

---

¹⁵ Se avsnitt 5.2 i föregående års rapport för diskussion.

5 Slutsats

Det kan finnas flera förklaringar till uppkomsten av avvikelser mellan betyg och provresultat. Skolverkets analys omfattar en statistisk jämförelse mellan skolors variation i nettoavvikelsen.

Skolverkets tidigare analyser av relationen provbetyg - slutbetyg har visat att majoriteten av eleverna får samma slutbetyg som provbetyg. Det är vanligare att elever får ett högre än ett lägre slutbetyg i förhållande till provbetyget förutom i engelska där det är ungefär lika många som får en höjning som en sänkning. Provresultaten varierar mer över tid än slutbetygen och det är större resultatskillnad mellan ämnena än inom ett ämne över tid. Den stora variation som finns mellan skolor i hur de avviker mellan provbetyg och slutbetyg har inte förändrats över tid. Det är ingen skillnad mellan kommunal och enskild huvudman i avvikelsen mellan provbetyg och slutbetyg.

De kompletterande analyserna i denna rapport visar att spridningen mellan skolor varken har ökat eller minskat över tid. Det finns inte heller någon skillnad i avvikelse mellan skolor med kommunal respektive enskild huvudman. Däremot finns ett tydligt samband mellan skolors storlek och nettoavvikelsen. Detta kan ha flera förklaringar, vilka skulle kunna studeras närmare baserat på ett annat underlag. En förklaring kan vara att i en liten skola så påverkas skolans genomsnittliga resultat mer av enstaka elevers resultat. En annan förklaring kan vara att det på små skolor är få lärare som gör bedömningen i respektive ämne. Varje lärares bedömarkompetens får därmed större betydelse och det saknas dessutom möjlighet för lärarna att arbeta lokalt med sambedömning.

Då Skolinspektionens resultat inkluderas i analysen konstateras att i stort sett samma slutsatser kan dras som i föregående års analys. För svenska konstateras att om en lärare sätter ett högre betyg än Skolinspektionens omrättare på ett delprov gäller det även för det andra delprovet. Då finns också tecken på att provresultatet har en större inverkan på slutbetyget. I motsats till svenska finns inga tecken på samband mellan delprovsvärdena i engelska. Det går inte heller att se några samband på att skolor som generellt sätter högre betyg än Skolinspektionen i engelska respektive svenska också har ett högt genomsnittligt meritvärde. Att det finns skillnader mellan engelska och svenska kan bero på att det finns skillnader i delprovets karaktär.

Det har inte varit möjligt att studera om det finns systematiska skillnader mellan skolors betygsättning kopplat till elevers bakgrundsfaktorer. För att undvika hantering av personnummer avidentifierar SCB datamaterial för varje ändamål och en kodnyckel bevaras i syfte att möjliggöra tillägg av ytterligare uppgifter för det ursprungliga ändamålet. Detta medför emellertid att Skolverkets och Skolinspektionens respektive datamaterial inte kan kombineras på elevnivå för ett nytt ändamål, att analysera skolors betygsättning. Om datamaterialen istället hade hanterats med bibehållet personnummer så hade analysproblematiken inte uppkommit samtidigt som elevernas uppgifter hade varit mindre skyddade. Det kan därför finnas skäl att se över de juridiska villkoren för eventuella framtida uppdrag om provbetyg och slutbetyg kombinerat med resultatet från Skolinspektionens bedömning.

När Skolverkets insamling av lärarnas undervisningsämnen kan knytas till lärarnas formella ämneskompetens, lärarlegitimation, blir det också möjligt att göra en fördjupad analys på skolnivå även om det inte finns uppgifter om vilken eller vilka lärare som har gjort bedömningarna vid rättningen av de nationella proven respektive betygsättningen.

I Skolverkets attitydundersökning 2012 kommer frågor att ställas på nytt till lärare om deras kunskap och kompetens att bedöma elevernas kunskapsnivå samt att sätta betyg liksom frågor riktade till eleverna om lärarnas förmåga att sätta rättvisa betyg.

När den nya betygsskalan kommer att tillämpas i årskurs 9 läsåret 2012/13 kommer det vara möjligt att, förutom beräkna avvikelsen, även följa upp i vilken utsträckning lärarna utnyttjar alla skalsteg och hur det kommer att påverka skillnaden mellan provbetyget och slutbetyget.

6 Avslutande kommentar

De nationella provens huvudsyfte är att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning. Men de nationella proven täcker inte samtliga mål och kriterier i kursplanen. Läraren har ju, och ska ha, betydligt fler betygsunderlag för en elev än de nationella proven. Skolverkets sammanställning visar att det finns en stabilitet i betygsättningen mellan olika år. Någon nationell angivelse för hur mycket slutbetygen får avvika från provbetygen finns inte.

Utifrån nuvarande bestämmelser vad gäller betyg och nationella prov går det inte att uttala sig om huruvida vissa skolor eller huvudmän sätter för höga eller för låga betyg oavsett hur mycket de avviker från resultaten på de nationella proven. Den stora variationen i nettoavvikelser mellan skolor indikerar att skolorna tolkar betygskriterierna på olika sätt, vilket i sin tur är en indikation på bristande likvärdighet i betygsättningen.

Skolverket konstaterar att alltför många skolor har för stora avvikelser mellan provbetyg och slutbetyg. Skolverket anser att huvudmän och kommuner aktivt och kritiskt bör reflektera över stora avvikelser. Genom att jämföra betygen på de nationella proven med slutbetygen går det att få ett underlag för diskussion om på vilka grunder lärare sätter betyg. Måttet i SIRIS är tänkt att fungera som ett stöd i det arbetet. Stora avvikelser på en skola och små på en annan tyder på att det kan finnas olika synsätt på grunderna för betygsättningen.

Hösten 2011 gav Skolverket ut allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen. I avsnittet om kunskapsbedömning och betygssättning ges vägledning för lärare, rektorer och skolhuvudmän i arbetet med en likvärdig och rättvis bedömning av elevernas kunskaper.

Skolverket verkar för att på olika sätt stärka lärares möjligheter att göra en likvärdig bedömning och planerar viktiga insatser för att dels stödja bedömarkompetensen hos lärare, dels stabilisera svårighetsgraden i proven. Forskning visar att det är centralt för en likvärdig bedömning att de som rättar och bedömer elevprestationen har en gemensam syn på hur bedömningen ska ske. Våren 2012 genomförs nationella prov i årskurs 6 för första gången och från och med hösten 2012 sätts betyg i årskurs 6. Under 2012 fördjupas insatserna för att utbilda lärare som ska sätta betyg i årskurs 6, till exempel anordnar Skolverket lärarkonferenser i hela landet hösten 2012. I samband med kompetensutveckling inför betygssättning i årskurs 6 ger Skolverket ut ett rikhaltigt stödmaterial för likvärdig bedömning i form av bl.a. filmer och bedömningsstöd.

Bedömningsstöd i de praktisk-estetiska ämnena i form av filmer och bedömningsunderlag ska stimulera ett gemensamt bedömningsarbete på skolorna i dessa ämnen. Ytterligare förtydliganden i anvisningar för provets genomförande och bedömning, exempelprov och exempeluppgifter bör också ha en gynnsam effekt på en likvärdig bedömning. Att dessa anvisningar sedan följs på skolorna är en förutsättning för en god bedömningspraktik.

För att minska variationen i provens svårighetsgrad driver Skolverket ett projekt för att stabilisera proven, i första hand årskurs 9. För att öka provens stabilitet krävs ett mycket kontrollerat utprovningförfarande som fordrar ytterligare statistikinsamling och samarbete från skolornas sida. Stabilisering av de nationella proven är en process som kommer att ske successivt och långsiktigt.

Referenser

- Larsson, 1984: Skrivförmåga. Studier i svenskt elevspråk. Liber
- Klapp Lekholm, 2008: Grades and grade assignment: effects of student and school characteristics, Göteborgs universitet
- IFAU 2010: Diskrimineras pojkar i skolan? rapport 2010:23
- SOU 2010: Flickor, pojkar, individer - om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan, SOU 2010:99
- Skolinspektionen, 2010: Kontrollrättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan, Dnr 2009:2796
- Skolinspektionen, 2011: Lika eller olika? Omrättning av nationella prov i grundskolan och gymnasieskolan, Dnr 01-2010:2643
- Skolverket, 2007: Provbetyg - Slutbetyg - Likvärdig bedömning? rapport 300
- Skolverket, 2008: Bedömaröverensstämmelse vid bedömning av nationella prov, Dnr 2008:286
- Skolverket, 2009: Likvärdig betygsättning i gymnasieskolan? rapport 338
- Skolverket, 2009: Vad påverkar resultaten i svensk grundskola, Dnr 2009:49
- Skolverket, 2009: Redovisning av uppdrag om skillnaden mellan betygsresultat på nationella prov och ämnesbetyg i svenska, matematik och engelska i årskurs 9, Dnr 2008:3789
- Skolverket 2010: Attityder till skolan 2009, rapport 344
- Skolverket, 2010: Redovisning av uppdrag om skillnaden mellan betygsresultat på nationella prov och ämnesbetyg i svenska, matematik och engelska i årskurs 9, Dnr 2010:22
- Skolverket 2010: Ämnesproven 2009 i grundskolans årskurs 9 och specialskolans årskurs 10,
- Skolverket: 2011: PM - Skillnaden mellan betygsresultat på nationella prov och ämnesbetyg i årskurs 9 2010, Dnr 2011:14
- Skolverket 2011: Ämnesproven 2010 i grundskolans årskurs 9 och specialskolans årskurs 10,
- Skolverket, 2011: Avvikelser mellan provresultat och betyg i grundskolans årskurs 9, 75-2011:411
- Skolverket: 2011: PM - Skillnaden mellan betygsresultat på nationella prov och ämnesbetyg i årskurs 9 2011, Dnr 2011:14
- Skolverket: 2011: Allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen- för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan, Allmänna råd

Skolverket 2012: Ämnesproven 2011 i grundskolans årskurs 9 och specialskolan
årskurs 10,

Skolverket: 2012: Enskilda huvudmän och skolmarknadens ägarstrukturer, Aktuella
analyser

Bilaga 1.

Lista över 80 skolor som har störst, positiva eller negativa nettoavvikelser i engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk, 2011. De 30 största nettoavvikelseerna i respektive ämne är markerade med **fetstil**. Skolor med enskild huvudman har markerad rad. Skolor, vars huvudman har 5 eller fler skolor har röd text.

Huvudman	Skolans namn	Läges- Kommun	Nettoavvikelse		
			Engelska	Matematik	Svenska
Totalt		Riket	-0,01	0,26	0,09
Kommunal	Bohusskolan	Ale	0,04	0,72	0,28
Kommunal	Himlaskolan	Ale	0,30	0,67	0,05
Kommunal	Järvenskolan	Arvika	0,09	0,27	0,59
Kommunal	Myrvikens skola	Berg	-0,13	-0,05	0,13
Kommunal	Arbråskolan F-9	Bollnäs	0,14	0,85	0,62
Kommunal	Kilafors skola F-9	Bollnäs	0,10	0,74	0,14
Enskild	Borås Kristna skola	Borås	-0,38	0,38	-0,07
Kommunal	Storvretskolan	Botkyrka	0,19	0,51	0,45
Kommunal	Tråkvista skola	Ekerö	-0,23	0,74	0,41
Kommunal	Djurgårdsskolan	Eskilstuna	-0,33	0,31	-0,05
Kommunal	Hamnargärdets skola	Eskilstuna	0,23	0,23	0,52
Kommunal	Tegelviken	Eskilstuna	0,04	0,70	0,09
Kommunal	Söderskolan	Falkenberg	-0,06	0,10	-0,17
Kommunal	Mockfjärdsskolan	Gagnef	0,00	0,72	0,09
Kommunal	Sjöparksskolan MH	Gällivare	0,31	0,56	0,12
Enskild	Engelska Skolan i Gävle	Gävle	0,02	-0,12	0,03
Kommunal	Stenebergsskolan	Gävle	0,28	0,59	0,32
Kommunal	Sörbyskolan	Gävle	0,32	0,46	0,11
Enskild	Brandströmska skolan Nylöse	Göteborg	-0,13	0,79	.
Enskild	Kristinaskolan	Göteborg	0,30	0,14	0,06
Kommunal	Furulundsskolan	Halmstad	0,00	0,35	-0,19
Kommunal	Marielundsskolan	Haparanda	0,00	0,48	-0,19
Enskild	Olympica	Hedemora	0,00	0,50	-0,26
Kommunal	Hagaskolan	Hofors	-0,11	0,54	-0,32
Kommunal	Ede skola	Hudiksvall	0,17	0,75	0,31
Kommunal	Enångers skola	Hudiksvall	0,05	0,82	0,10
Enskild	Potentia Education	Håbo	-0,33	0,17	0,13
Kommunal	Sonfjällsskolan	Härjedalen	0,30	0,21	0,00
Enskild	Galären Hälsa o Idrott	Karlskrona	0,04	0,52	0,41
Kommunal	Sunnadalskolan	Karlskrona	0,33	0,33	0,16
Kommunal	Valla skola	Katrineholm	-0,06	0,26	-0,20
Kommunal	Fjälkinge skola	Kristianstad	-0,16	0,06	-0,16
Kommunal	Hedeskolan	Kungsbacka	-0,42	0,05	-0,02
Enskild	Nova Montessoriskola	Kungsbacka	-0,37	0,14	0,07
Enskild	Onsala Montessoriskola	Kungsbacka	-0,14	0,47	-0,18
Kommunal	Åsa Gårds skola	Kungsbacka	0,42	0,27	0,30
Enskild	Dianaskolan	Landskrona	0,32	0,16	0,25
Kommunal	Åkerö skola	Leksand	-0,02	0,10	-0,18
Enskild	Montessoriskolan i Bjärred	Lomma	0,00	-0,05	0,15

Huvudman	Skolans namn	Läges- Kommun	Nettoavvikelse		
			Engelska	Matematik	Svenska
Totalt		Riket	-0,01	0,26	0,09
Enskild	Europaportens grundskola	Malmö	0,05	0,00	-0,15
Enskild	Malmö Montessoriskola	Malmö	-0,31	0,04	0,08
Kommunal	Nya Stenkulaskolan	Malmö	0,04	0,82	0,12
Kommunal	Rönnenskolan	Malmö	-0,31	0,32	0,06
Kommunal	Sorgenfriskolan	Malmö	-0,12	0,05	-0,21
Kommunal	Ungärde skola	Malung-Sälen	0,02	-0,02	-0,14
Enskild	Ekhamraskolan	Mariestad	0,38	0,36	0,10
Kommunal	Fritslaskolan	Mark	-0,05	-0,07	-0,04
Enskild	Fria InterMilia skolan	Motala	-0,47	0,00	.
Enskild	IES i Nacka	Nacka	0,17	0,24	0,46
Kommunal	Ektorpskolan	Norrköping	0,12	0,31	0,47
Kommunal	Lommarskolan	Norrälje	0,28	0,15	0,11
Kommunal	Länna skola	Norrälje	-0,39	0,05	0,00
Kommunal	Långbergsskolan	Nyköping	0,04	0,21	-0,18
Kommunal	Kristinebergskolan	Oskarshamn	0,16	0,38	0,41
Kommunal	Pajala Centralskola	Pajala	0,13	0,18	0,43
Kommunal	Ugglums skola	Partille	-0,17	0,05	0,61
Kommunal	Furudals centralskola	Rättvik	0,06	0,88	0,29
Kommunal	Bolidenskolan 1-9	Skellefteå	-0,39	0,29	-0,13
Enskild	Mikaelskolan	Sollentuna	-0,05	0,00	0,39
Kommunal	Bergshamraskolan	Solna	-0,03	0,12	0,45
Enskild	Al-Azharskolan	Stockholm	0,38	0,21	0,08
Enskild	Ellen Key skolan	Stockholm	0,20	0,79	0,22
Enskild	Fredrikshovs slotts skola	Stockholm	0,13	0,29	0,45
Kommunal	Gubbängsskolan	Stockholm	-0,15	0,15	0,43
Kommunal	Högländsskolan	Stockholm	-0,32	0,20	0,10
Kommunal	Solbergaskolan	Stockholm	0,32	0,39	0,31
Enskild	Sv Interkulturella grundskolan	Stockholm	0,30	0,00	0,14
Enskild	Södermalmskyrkans Kristna sk.	Stockholm	0,00	0,72	0,38
Enskild	Vittra i Sjöstaden	Stockholm	0,11	0,69	-0,37
Kommunal	Fjällsjöskolan	Strömsund	-0,06	0,00	-0,18
Kommunal	Grevåkerskolan Hammerdal	Strömsund	0,35	0,73	0,09
Kommunal	Hölöskolan	Södertälje	-0,33	0,49	-0,13
Kommunal	Dalskolan	Tyresö	-0,25	0,29	-0,22
Kommunal	Bällstabergsskolan	Vallentuna	-0,11	0,21	-0,23
Enskild	Varbergs Montessoriskola	Varberg	-0,33	0,42	0,16
Kommunal	Herrestorpskolan	Vellinge	-0,29	-0,29	0,21
Kommunal	Skanörs skola	Vellinge	-0,10	-0,25	0,05
Kommunal	Brunns skola	Värmdö	0,00	0,06	0,41
Enskild	Lemshaga Akademi Barn o Ungdom	Värmdö	-0,34	0,17	0,02
Kommunal	Älvdalsskolan	Älvdalen	0,06	0,72	0,16

Bilaga 2.**Nettoavvikelse i engelska, matematik och svenska för enskilda och kommunala huvudmän som har 3 eller fler skolor, 2011.**

Medelvärde (mv) och standardavvikelse (std) för skolors nettoavvikelse samt antal skolor inom respektive huvudman. De största genomsnittliga nettoavvikelserna och standardavvikelserna i respektive ämne är markerade med **fetstil**.

Nettoavvikelse Huvudman	antal	Engelska		Matematik		Svenska	
		mv	std	mv	std	mv	std
Enskild		-0,01	0,12	0,24	0,17	0,11	0,13
Kunskapsskolan i Sverige AB	20	0,02	0,09	0,30	0,12	0,14	0,10
Internationella Engelska Skolan i Sverige AB	13	-0,04	0,10	0,25	0,20	0,17	0,13
Rösjötorp Utbildning AB	8	0,02	0,09	0,34	0,18	0,09	0,21
Törnaskogen Utbildning AB	8	0,00	0,08	0,22	0,09	0,03	0,07
Pyslingen Förskolor och Skolor AB	7	-0,04	0,13	0,31	0,24	0,13	0,13
Ulnö AB	4	-0,09	0,09	0,25	0,13	0,06	0,05
Petersvenskolan AB	3	0,00	0,15	0,28	0,09	0,13	0,11
Prolympia AB	3	-0,02	0,07	0,22	0,14	0,07	0,08
Kommunal		-0,01	0,10	0,27	0,15	0,09	0,11
Stockholm	65	0,02	0,10	0,28	0,14	0,15	0,11
Göteborg	45	0,00	0,08	0,29	0,13	0,10	0,09
Malmö	29	-0,02	0,11	0,29	0,16	0,10	0,11
Helsingborg	19	0,01	0,11	0,23	0,11	0,11	0,12
Uppsala	17	-0,08	0,07	0,20	0,11	0,04	0,08
Varberg	15	-0,02	0,06	0,27	0,14	0,07	0,12
Huddinge	14	-0,01	0,10	0,21	0,13	0,10	0,11
Kristianstad	14	-0,10	0,09	0,15	0,13	0,04	0,09
Kungsbacka	14	-0,01	0,19	0,13	0,08	0,10	0,12
Skellefteå	14	-0,12	0,12	0,26	0,10	0,04	0,13
Umeå	14	-0,07	0,09	0,19	0,10	0,08	0,11
Linköping	13	-0,01	0,08	0,25	0,14	0,06	0,06
Lund	13	-0,05	0,07	0,12	0,08	0,04	0,09
Örebro	13	-0,01	0,07	0,29	0,13	0,11	0,09
Botkyrka	12	0,06	0,12	0,32	0,17	0,16	0,15
Norrköping	12	0,05	0,09	0,42	0,12	0,15	0,14
Västerås	12	0,00	0,07	0,18	0,12	0,08	0,10
Gävle	11	0,02	0,15	0,39	0,15	0,02	0,08
Halmstad	11	-0,04	0,08	0,25	0,11	0,02	0,09
Hässleholm	10	-0,05	0,09	0,19	0,16	0,09	0,17
Sollentuna	10	-0,03	0,06	0,25	0,11	0,11	0,10
Sundsvall	10	-0,09	0,09	0,30	0,14	0,04	0,06
Örnsköldsvik	10	0,01	0,10	0,17	0,10	0,03	0,10
Borås	9	-0,01	0,08	0,27	0,13	0,08	0,08
Eskilstuna	9	-0,02	0,15	0,36	0,16	0,10	0,17
Luleå	9	-0,04	0,07	0,24	0,11	0,04	0,05

Nettoavvikelse Huvudman	antal	Engelska		Matematik		Svenska	
		mv	std	mv	std	mv	std
Norrtälje	9	-0,08	0,19	0,22	0,14	0,06	0,08
Södertälje	9	0,03	0,15	0,29	0,13	0,08	0,11
Trollhättan	9	-0,01	0,13	0,20	0,11	0,03	0,11
Östersund	9	0,00	0,10	0,26	0,10	0,10	0,08
Haninge	8	0,02	0,10	0,37	0,15	0,11	0,11
Jönköping	8	-0,02	0,05	0,33	0,14	0,09	0,11
Karlstad	8	-0,01	0,07	0,27	0,10	0,12	0,10
Mölnadal	8	-0,04	0,10	0,23	0,13	0,10	0,08
Vellinge	8	-0,06	0,12	0,05	0,23	0,12	0,09
Växjö	8	-0,03	0,04	0,18	0,07	0,09	0,08
Falköping	7	-0,01	0,08	0,24	0,06	0,08	0,04
Gotland	7	0,01	0,11	0,32	0,14	0,12	0,12
Hudiksvall	7	0,00	0,11	0,42	0,28	0,16	0,11
Kalmar	7	-0,06	0,09	0,27	0,18	0,02	0,05
Karlskrona	7	0,07	0,12	0,32	0,10	0,10	0,11
Nacka	7	0,03	0,06	0,15	0,07	0,11	0,06
Enköping	6	0,00	0,16	0,36	0,16	0,11	0,07
Falkenberg	6	-0,03	0,03	0,26	0,15	0,05	0,13
Falun	6	-0,03	0,09	0,33	0,12	0,11	0,02
Härryda	6	-0,04	0,08	0,24	0,11	0,06	0,11
Höganäs	6	0,02	0,04	0,16	0,11	0,13	0,12
Partille	6	-0,05	0,09	0,22	0,13	0,16	0,23
Piteå	6	-0,09	0,09	0,23	0,08	0,06	0,06
Täby	6	-0,02	0,07	0,10	0,10	0,11	0,07
Ängelholm	6	-0,02	0,09	0,30	0,16	0,10	0,06
Borlänge	5	0,04	0,07	0,35	0,07	0,18	0,15
Gällivare	5	0,17	0,10	0,52	0,07	0,16	0,14
Järfälla	5	-0,03	0,09	0,27	0,12	0,08	0,08
Lerum	5	-0,02	0,08	0,31	0,09	0,10	0,05
Lidingö	5	-0,04	0,08	0,20	0,07	0,14	0,16
Mark	5	-0,04	0,08	0,19	0,16	0,00	0,09
Motala	5	-0,01	0,05	0,32	0,18	0,08	0,08
Skövde	5	0,01	0,07	0,19	0,09	0,08	0,07
Sollefteå	5	-0,05	0,10	0,32	0,18	0,01	0,14
Solna	5	-0,04	0,06	0,27	0,22	0,21	0,17
Tyresö	5	-0,09	0,12	0,37	0,07	0,05	0,18
Vallentuna	5	-0,07	0,06	0,16	0,11	0,01	0,14
Värmdö	5	-0,01	0,10	0,20	0,09	0,25	0,15
Värnamo	5	-0,02	0,07	0,25	0,13	0,07	0,05
Västervik	5	0,00	0,03	0,27	0,15	0,09	0,08
Österåker	5	0,06	0,12	0,31	0,09	0,03	0,14
Ale	4	0,06	0,18	0,51	0,22	0,09	0,13
Alingsås	4	0,05	0,06	0,25	0,06	0,17	0,05
Ekerö	4	-0,08	0,11	0,33	0,30	0,23	0,17

Nettoavvikelse Huvudman	antal	Engelska		Matematik		Svenska	
		mv	std	mv	std	mv	std
Gislaved	4	-0,01	0,15	0,21	0,13	0,09	0,14
Härnösand	4	-0,02	0,03	0,34	0,08	0,14	0,06
Katrineholm	4	-0,04	0,10	0,23	0,06	0,03	0,16
Kiruna	4	0,07	0,15	0,38	0,17	0,15	0,11
Krokoms	4	-0,05	0,10	0,18	0,16	0,09	0,10
Landskrona	4	0,01	0,04	0,45	0,17	0,15	0,12
Mjölby	4	-0,07	0,05	0,23	0,04	0,02	0,02
Nyköping	4	0,00	0,04	0,26	0,16	0,07	0,17
Nynäshamn	4	-0,03	0,09	0,25	0,08	0,08	0,04
Nässjö	4	-0,07	0,09	0,21	0,13	0,07	0,04
Salem	4	0,03	0,05	0,29	0,17	0,04	0,07
Sandviken	4	0,05	0,05	0,46	0,18	0,17	0,05
Sigtuna	4	0,01	0,09	0,46	0,13	0,13	0,11
Sjöbo	4	-0,02	0,09	0,09	0,10	0,11	0,15
Strängnäs	4	0,01	0,11	0,32	0,14	0,03	0,12
Strömsund	4	0,05	0,21	0,36	0,31	-0,01	0,11
Söderhamn	4	0,00	0,05	0,30	0,16	0,10	0,16
Tierp	4	-0,01	0,02	0,14	0,13	0,11	0,10
Trelleborg	4	0,05	0,07	0,24	0,14	0,13	0,07
Uddevalla	4	-0,06	0,07	0,30	0,10	0,15	0,09
Älmhult	4	-0,13	0,08	0,23	0,18	0,12	0,16
Östhammar	4	0,02	0,04	0,30	0,17	0,15	0,05
Alvesta	3	0,03	0,05	0,25	0,03	0,10	0,07
Arvika	3	0,02	0,06	0,25	0,02	0,26	0,29
Avesta	3	0,00	0,03	0,17	0,02	0,08	0,13
Bjuv	3	-0,01	0,17	0,25	0,19	0,14	0,13
Boden	3	0,01	0,07	0,36	0,17	0,14	0,04
Bollnäs	3	0,09	0,05	0,67	0,21	0,30	0,28
Eslöv	3	-0,08	0,10	0,24	0,09	0,01	0,13
Flen	3	-0,03	0,21	0,44	0,11	0,09	0,20
Haparanda	3	0,04	0,15	0,38	0,19	-0,04	0,13
Håbo	3	-0,05	0,07	0,34	0,03	0,07	0,09
Härjedalen	3	0,14	0,14	0,23	0,02	0,08	0,09
Karlshamn	3	-0,03	0,04	0,22	0,04	0,05	0,05
Karlskoga	3	0,00	0,18	0,33	0,17	0,07	0,12
Kramfors	3	-0,05	0,04	0,23	0,01	0,03	0,04
Kristinehamn	3	0,02	0,05	0,30	0,18	0,08	0,10
Kumla	3	0,02	0,08	0,37	0,15	0,09	0,02
Kungälv	3	0,02	0,07	0,19	0,06	0,12	0,02
Köping	3	-0,04	0,17	0,30	0,14	0,13	0,05
Laholm	3	-0,04	0,12	0,22	0,15	0,06	0,04
Leksand	3	0,03	0,10	0,23	0,19	0,08	0,24
Lidköping	3	-0,02	0,06	0,36	0,10	0,17	0,10
Lindesberg	3	-0,05	0,08	0,28	0,07	0,10	0,06

Nettoavvikelse Huvudman	antal	Engelska		Matematik		Svenska	
		mv	std	mv	std	mv	std
Ljungby	3	-0,01	0,05	0,33	0,04	0,07	0,03
Ljusdal	3	0,00	0,03	0,35	0,20	-0,08	0,06
Lomma	3	-0,09	0,04	0,16	0,08	0,08	0,08
Ludvika	3	0,06	0,11	0,42	0,19	0,10	0,10
Orust	3	0,07	0,06	0,20	0,13	0,10	0,05
Osby	3	-0,01	0,10	0,34	0,14	0,00	0,08
Oskarshamn	3	0,01	0,13	0,30	0,07	0,16	0,22
Sala	3	0,06	0,09	0,36	0,11	0,18	0,05
Staffanstorps	3	-0,04	0,05	0,26	0,06	0,12	0,08
Stenungsund	3	-0,03	0,02	0,21	0,05	0,14	0,04
Svedala	3	0,04	0,04	0,18	0,09	0,15	0,21
Timrå	3	0,02	0,11	0,39	0,16	-0,07	0,07
Upplands Väsby	3	0,03	0,02	0,33	0,02	0,21	0,07
Upplands-Bro	3	0,01	0,06	0,19	0,21	0,10	0,03
Vetlanda	3	-0,03	0,09	0,24	0,14	-0,02	0,06

Bilaga 3.**Tabell 1 Engelska: Avvikelsen¹⁶ mellan ursprunglig rättning och omrättning för delprov B och C tillsammans med nettoavvikelsen¹⁷ mellan slutbetyg och provbetyg, 2010¹⁸.**

Skola	Kommun	Delprov B			Delprov C			Netto avvikelse
		Negativ	Ingen	Positiv	Negativ	Ingen	Positiv	
Gylle skola	Borlänge	7	92	1	22	74	3	15
Bodals skola	Lidingö	9	85	6	32	62	6	14
Frillesåsskolan	Kungsbacka	11	84	5	37	61	3	12
Snyggatorpsskolan	Klippan	4	93	3	49	49	1	11
Rättviksskolan	Rättvik	4	96	0	13	70	17	9
Johan Olovsskolan	Avesta	14	79	7	36	50	14	9
Svanbergaskolan	Norrtälje	10	85	5	32	66	2	9
Folkungaskolan MH	Linköping	14	83	2	22	63	15	8
Rosenborgskolan	Södertälje	12	86	3	27	62	12	7
Dalatorpsskolan	Borås	8	90	2	28	64	8	7
Rödebyskolan F-9	Karlskrona	15	84	1	42	52	6	7
Mellringeskolan	Örebro	6	91	4	30	63	7	6
Djurgårdsskolan 7-9	Kristinehamn	5	91	5	50	50	0	6
Brattebergsskolan	Öckerå	5	87	8	24	64	11	5
Liljeborgsskolan 7-9	Trelleborg	13	84	3	22	70	8	4
Alléskolan	Vara	5	88	7	23	67	10	4
Bjömåkerskolan	Skellefteå	7	87	7	14	57	30	4
Forsheda skola 7-9	Värnamo	6	91	3	27	61	12	4
Våxtorpsskolan 7-9	Laholm	4	88	8	10	80	10	3
Kunskapsskolan Spånga	Stockholm	9	82	10	26	59	15	3
Norreportskolan	Ystad	6	88	5	20	66	14	3
Kungsmarksskolan	Munkedal	7	90	2	24	61	15	2
Tokarpsskolan 1-9	Linköping	16	81	2	19	67	14	2
Alléskolan	Åtvidaberg	8	89	3	37	59	4	2
Ålidhemsskolan	Umeå	19	78	4	31	66	3	2
Engelska skolan i Bromma	Stockholm	8	89	3	22	62	16	1
Geneskolan	Örnsköldsvik	7	89	4	22	68	11	0
Gränbyskolan	Uppsala	8	86	5	4	58	38	-1
Ångskolan	Mark	5	92	3	27	68	5	-1
Stora Dalslundskolan	Burlöv	8	86	6	12	68	20	-1
Tunabergsskolan	Uppsala	10	82	9	16	66	18	-1
Norrhammarskolan 7-9	Skellefteå	6	88	6	25	60	15	-3
Bergskolan	Luleå	8	85	6	30	62	8	-3
Friskolan Asken	Strängnäs	11	89	0	17	74	9	-4
Linnéskolan	Malmö	4	92	4	22	62	16	-4
Eriksbergsskolan	Uppsala	7	87	6	17	69	15	-6
Almåsskolan	Möndal	1	96	3	12	71	17	-6
Byskeskolan 6-9	Skellefteå	7	88	6	12	72	16	-7
Pitholmsskolan	Piteå	4	91	5	12	69	19	-11
Ångdalaskolan	Vellinge	5	90	5	20	65	15	-12
Kunskapsskolan Uppsala	Uppsala	4	86	10	15	62	23	-13

¹⁶ Avvikelsen presenteras som andel delprov som har negativ (lägre), ingen respektive positiv (bättre) resultat i omrättningen jämfört med ursprunglig rättning.

¹⁷ Nettoavvikelsen presenteras som andel elever som har högre slutbetyg jämfört med provbetyget.

¹⁸ Presenterade skolor är skolor som har ingått i urvalet för Skolinspektionens bedömning av elevlösningar i engelska nationellt prov årskurs 9.

Tabell 2 Svenska/svenska som andraspråk: Avvikelsen¹⁹ mellan ursprunglig rättning och omrättning för delprov A och C tillsammans med nettoavvikelsen²⁰ mellan slutbetyg och provbetyg, 2010²¹.

Skola	Kommun	Delprov B			Delprov C			Netto
		Negativ	Ingen	Positiv	Negativ	Ingen	Positiv	avvikelse
Lundsbergs skola	Storfors	10	30	60	10	19	71	50
Blombackaskolan	Södertälje	15	11	74	41	8	51	39
Brunnsängskolan	Södertälje	27	6	66	26	14	60	38
Brandbergsskolan	Haninge	11	16	74	4	23	73	38
Carlssons skola	Stockholm	35	2	63	68	2	30	34
Söderskolan Sandviken	Sandviken	27	6	67	25	12	64	33
Hälsinggårdsskolan	Falun	28	10	62	25	18	58	33
Eklidens skola	Nacka	36	8	56	25	10	65	31
Bodaskolan	Borås	19	10	71	41	8	51	30
Engelska Skolan i Enskede gr	Stockholm	21	5	74	26	14	59	28
Arvidsjaur	Fridhemsskolan	12	14	74	27	20	53	27
Viksjöskolan	Järfälla	28	19	53	21	20	60	25
Myrsjöskolan	Nacka	46	2	53	40	5	55	25
Mariedalskolan	Timrå	32	0	68	55	2	44	24
Källbrinksskolan	Huddinge	45	7	49	40	8	53	23
Vasa Real	Stockholm	38	4	58	29	13	58	23
Tomadoskolan	Stockholm	42	5	53	25	10	65	23
Bäckbyskolan	Västerås	45	3	52	37	10	53	22
Adolfsbergsskolan 7-9	Örebro	34	6	60	26	17	57	22
Fjällskolan	Göteborg	43	4	53	47	8	45	21
Rålambshovsskolan	Stockholm	36	3	62	41	10	50	20
Själevadskolan	Örnsköldsvik	33	7	60	14	13	73	20
Ekdalaskolan	Härreda	34	9	56	23	13	63	19
Dalskolan	Tyresö	21	5	74	30	11	59	19
Hasslarödsskolan	Osby	30	8	62	47	4	49	18
Stöllets skolan	Torsby	59	0	41	47	6	47	18
Stora Sätterskolan	Gävle	34	13	52	44	4	51	17
Mimerskolan	Sundsvall	55	17	29	47	12	42	17
Sylteskolan 7-9	Trollhättan	30	7	64	28	8	64	14
Ahlafors Fria skola	Ale	26	4	70	55	5	41	14
Tomhagsskolan år 4-9	Linköping	36	3	62	36	1	63	13
Centralskolan Arvika	Arvika	35	15	49	41	4	56	11
Söderskolan Falkenberg	Falkenberg	38	3	60	36	1	62	11
Mogaskolan, 7-9	Svenljunga	38	7	55	42	7	51	10
Dalsjöskolan 4-9	Borås	27	18	56	33	7	60	8
Hjälmskolan	Vallentuna	20	6	74	30	14	55	6
Vittra i Väsby	Upplands Väsby	15	23	62	27	23	50	6
Centralskolan Kristian	Kristianstad	24	14	62	26	13	61	4
Strandskolan	Tyresö	56	0	44	26	7	67	3
Onsala Montessoriskola	Kungsbacka	50	0	50	56	0	44	-11

¹⁹ Avvikelsen presenteras som andel delprov som har negativ (lägre), ingen respektive positiv (bättre) resultat i omrättningen jämfört med ursprunglig rättning.

²⁰ Nettoavvikelsen presenteras som andel elever som har högre slutbetyg jämfört med provbetyget.

²¹ Presenterade skolor är skolor som har ingått i urvalet för Skolinspektionens bedömning av elevlösningar i svenska nationellt prov årskurs 9.